

sij

strani 4 in 5

**METAL RAVNE IN ACRONI
STA PRIDOBILA STATUS AEO**

strani 8 in 9

**NOVA OPREMA NA
ACRONIJEVI LINIJI
WELLMAN**

stran 10

**METALOVA JEKLA TUDI
V MOTORJIH ŠPORTNIH
AVTOMOBILOV**

strani 46 in 47

**ZGODBE IN ZAKLADI IZ
DOLINE ŽELEZARSTVA**

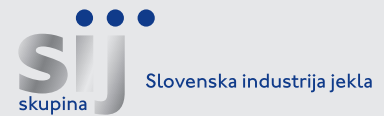

NAPREDUJEMO

- 4** METAL RAVNE IN ACRONI STA PRIDOBILA STATUS AEO
POROČAMO
- 6** ULITO V ŠTEVILKE MARCA 2013
NAPREDUJEMO
- 7** IZBOLJŠUJEMO PRODUKTIVNOST IN
POVEČUJEMO PRETOČNOST PLOŠČ
PRILAGAJAMO SE
- 8** DEBELA PLOČEVINA V HLADNI VALJARNI
VRHUNSKI SMO
- 9** METALOVA JEKLA TUDI V MOTORJIH ŠPORTNIH AVTOMOBILOV
VLAGAMO
- 10** NOVA OPREMA NA LINIJI WELLMAN
VZDRŽUJEMO
- 13** »GRANIK BANDA« V SERPI
SPOŠTUJEMO TRADICIJO
- 14** POSVETOVANJE OB 43. SKOKU ČEZ KOŽO »METALURGIJA –
RAZVOJNI IN GOSPODARSKI POTENCIAL SLOVENIJE«
- 16** METALURGIJA ENA OD KLJUČNIH
PANOG SVETOVNEGA GOSPODARSTVA
TRŽIMO
- 18** VEČ KOT 40 LET ZVEST JEKLU IN METALU RAVNE
MARKETINŠKI KOTIČEK
- 20** RAZLIČNE MOŽNOSTI ZA PALICE IZ KONSTRUKCIJSKIH JEKEL
SPOMINJAMO SE S SPOŠTOVANJEM
- 22** ODŠEL JE PROF. DR. JOŽE RODIČ
- 23** KADROVSKA GIBANJA V MARCU 2013
PREDSTAVLJAMO SODELAVCE
- 24** »NE BOJIM SE SPREMENB, SPREJEMAM JIH Z NASMEHOM«
SPOŠTUJEMO PRIPADNOST
- 26** POČASTITEV JUBILANTOV DELA LETA 2012
ŠE VEDNO SMO POVEZANI
- 28** SREČANJE UPOKOJENCEV NOŽEV RAVNE
SKRIBIMO ZA SODELAVCE
- 29** VLOGA DELOVNEGA TERAPEVTA V
INDUSTRIJI IN ZAPOSLOTITVENI REHABILITACIJI
SKRIBIMO ZA OKOLJE
- 31** ANALIZA ŽIVLJENJSKEGA CIKLA
- 33** VSE JE RELATIVNO IN NIČ NI SKRITO
SKRIBIMO ZA ZDRAVJE
- 35** KOROŠKA, CEPI SE PROTI KMEI!
POGOVARJAMO SE
- 36** ANKETA
- 36** O SPOMLADANSKI UTRUJENOSTI
LOKALNO-AKTUALNO
- 38** POLMESEC NAD PLANIKAMI
- 40** GORENJCJI NAJBOLJŠI NA FESTIVALU KOMEDIJE
OBNAVLJAMO ENERGIJO
- 42** ODOBJEKARJI FUŽINAR METALA RAVNE
PONOVO MED PRVOLIGAŠI!
- 43** 40. MEDNARODNI PLAVALNI MITING RAVNE 2013
- 44** LOKOSTRELCA V LAS VEGASU
OBUJAMO PRETEKLOST
- 46** ZGODBE IN ZAKLADI IZ DOLINE ŽELEZARSTVA
- 48** O STARI JEKLARNI – PA O NOVI AMBULANTI, BARAKAH IN
DELAJSKIH HIŠICAH V GUŠTANJU
POTUJEMO
- 50** SOCOTRA, SKRIVNOSTNI OTOK
PIŠEMO
- 52** KNJIŽNI PRVENEK ANDREJA GRADIŠNIKA
ŠPIKOV KOT
- 54** PTIČJI ŠPIK
- 55** AFORISTIČNA ŠARŽA
- 55** KARIKATURA
- 56** SMEH JE POL JABOLKA
- 56** MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ

Fotografija na naslovnici:
www.photopress.com

Interna mesečna revija skupine SIJ – Slovenska industrija jekla

Glavna in odgovorna urednica:
Anja Potočnik.

Področna urednika:
za gorenjsko regijo Stane Jakelj, Acroni,
in za koroško regijo Melita Jurc, Metal Ravne.

Uredniški odbor:
SIJ – Slovenska industrija jekla: Monika Štojs; Acroni: Metka Šuštaršič, Petra Žvan, Nataša Karo; Metal Ravne: Vesna Pevec Matijević, Eleonora Gladež; Serpa: Mitja Laure, Karmen Stražičnik; Elektrode Jesenice: Rafko Penič, mag. Mojca Šolar; Noži Ravne: Egidij Hudrap, Romana Petek; SUZ: mag. Tanja Avguštin Čufer, Teja Platiša; ZIP center: Kristijan Oprešnik.

Stalni sodelavci:
Boris Berginc – Špikov kot; Tone Kelbl in Marjan Mencinger – Obnavljamo energijo/pohodništvo in potovanja; Drago Ronner – križanka; Andrej Brumen - Dejde – Aforistična šarža.

Nepodpisane fotografije:
arhiv SIJ-a, Dreamstime, iStock, Shutterstock,
Microsoft Office Online, www.wikimedia.org.

Jezikovni pregled: mag. Andreja Čibron - Kodrin.

Oblikovanje: Sans, Andrej Knez, s.p.

Tisk: ZIP center.

Naklada: 3000 izvodov.

Izdajatelj in naslov uredništva: SIJ – Slovenska industrija jekla, d. o. o., Gerbičeva 98, 1000 Ljubljana, tel.: 01/242 98 18, e-pošta: anja.potocnik@sij.si, melita.jurc@metalarvne.com, staniislav.jakelj@acroni.si

Anja Potočnik, pomočnica uprave za odnose z javnostmi in odgovorna urednica, SIJ – Slovenska industrija jekla

foto Irena Herak

Stopite na balkon!

Dvakrat smo še odkidali sneg in prišla je pomlad. Taprava! Tista, ki vabi v naravo ali k posedanju na balkonu in srkanju kave s soncem. Kako uporabni znajo biti ti balkoni: za druženje, za sušenje perila, opazovanje okolice ... še posebno koristni pa postanejo takrat, ko znamo ustvariti svoj zložljivi prenosni balkonček, ki ga nosimo vsepovsod s seboj. Pa je to sploh fizično mogoče? O, zelo mogoče, ni pa preprosto in zahteva veliko volje in samodiscipline. V mislih imam »miselne balkone«, ki jih je, kot kaže vsakdanje življenje, veliko težje zgraditi kot tiste nekajtonske iz betona. Kot pravi William Ury v knjigi z naslovom *Od nasprotovanja do sodelovanja*, si zamislimo, da smo takrat, ko smo v težavni komunikacijski situaciji (pogajanja, prepir, nekdo nas žali ali vpije na nas ...), na nekakšnem odru, nad katerim je »balkon«, na katerega lahko splezamo. »Balkon« je seveda prispodoba za miselno distanco, s katero lahko mirno ovrednotimo težavno situacijo, ne da bi jo s svojim ravnanjem še poglobljali. Poskušamo se oddaljiti (v mislih ali pa fizično zapustimo pisarno za nekaj minut z izgovorom, da gremo na stranišče) od svojih naravnih vzgibov in čustev ter učinkovito premislimo o položaju obeh strani in poiščemo vzajemno sprejemljivo rešitev. »Miselno balkonziranje« je večšina, ki je na voljo vsem, čeprav iz lastne izkušnje vem, da je ni lahko usvojiti. A se jo splača natrenirati, saj pomaga pri ustvarjanju sodelovalnih odnosov brez trošenja energije za sogovornikovo neprimerno obnašanje ali žalitve, saj nanj ne moremo vplivati. »Na miselnem balkonu« lahko vplivamo samo nase in nato smo opremljeni, da zavrtimo kakršnokoli nastalo situacijo v smer, ki prinaša v najboljše rešitev pri nadaljnem sodelovanju.

METAL RAVNE IN ACRONI STA PRIDOBILA STATUS AEO

Metal Ravne in Acroni sta aprila pridobila status pooblaščenega gospodarskega subjekta – (AEO) in se pridružila nizu slovenskih in evropskih podjetij, ki s tem statusom uživajo najvišjo stopnjo zaupanja carinske službe.

AEO (AUTHORISED ECONOMIC OPERATORS)

Pridobitev statusa pooblaščenega gospodarskega subjekta AEO (Authorised Economic Operators) je del svetovnega programa, da se zagotovi varnost celotne mednarodne dobavne verige. Evropska unija (EU) v okviru usklajenega pristopa k zagotavljanju varnosti mednarodne trgovine uvaja postopke, ki so namenjeni izboljšanju varnosti celotne mednarodne dobavne verige. Status AEO je najvišji status, ki ga lahko posameznemu podjetju izda carina. Za pridobitev statusa AEO je treba izpolnjevati merila skladnosti s carinskimi predpisi, standarde ustreznega vodenja evidenc in finančne solventnosti ter ustrezne varstvene in varnostne standarde. EU priznava programe trgovinskega partnerstva tretjih držav, podobne programu pooblaščenega gospodarskega subjekta. Podpisani so sporazumi o medsebojnem priznavanju programov z Japonsko in ZDA. Medsebojno priznavanje je tudi del varnostnih sporazumov, podpisanih z Norveško, Švico in Andoro.

▼ Preglednica ugodnosti glede na posamezno vrsto potrdila

Potrdila	Prednosti		
	Lažji dostop do poenostavljenih postopkov	Olajšave glede varstva in varnosti	Dodatne prednosti v okviru carinskih kontrol
AEOF	X	X	X
AEOC	X		X
AEOS		X	X

Vir preglednice: www.carina.gov.si

Pridobitev statusa AEO prinaša naslednje ugodnosti:

- ▶ pooblaščenega gospodarskega subjekta so po svetu spoznani kot varni in zanesljivi poslovni partnerji v mednarodni trgovini;
- ▶ prejmejo nižjo stopnjo tveganja v evropskem sistemu za analizo tveganja;
- ▶ fizični pregledi in pregledi dokumentov se pri njih izvajajo redkeje kot pri ostalih gospodarskih subjektih;
- ▶ če bo določen fizični pregled, imajo prednost pred ostalimi;
- ▶ podpisi različnih sporazumov o medsebojnem priznavanju statusov AEO med EU in partnerskimi državami jim omogočijo hitrejši postopek v tretjih državah;
- ▶ manjše zahteve glede podatkov v izstopnih in vstopnih skupnih deklaracijah za imetnike potrdila AEO – varstvo in varnost;
- ▶ ugodnejši položaj pri uporabi poenostavljenih carinskih postopkov.

- ▶ Direktor Metala Ravne Andrej Gradišnik je prejel certifikat AEO iz rok direktorja Carinskega urada Dravograd Igorja Švarca.

• Direktor Carinskega urada Dravograd Igor Švarc je ob podelitvi povedal, da je pridobitev statusa AEO nadaljevanje uspešnega dela med Metalom Ravne in carino.

• Direktor Carinskega urada Jesenice Vojko Kosmač je predal certifikat AEO glavnemu direktorju Acronija Slavku Kanalcu.

AEOF (pooblaščen gospodarski subjekt – carinske poenostavitve ter varstvo in varnost), ki ga je Metal Ravne pridobil 12. aprila letos:

Direktor Carinskega urada Dravograd Igor Švarc je ob podelitvi povedal, da je pridobitev statusa AEOF nadaljevanje uspešnega dela med Metalom Ravne in carino. Glavni direktor Metala Ravne Andrej Gradišnik pa je ob tej priložnosti dejal, da so ugodnosti, ki jih omogoča status AEOF v obliki olajšanja postopkov glede varstva in varnosti ter poenostavitve v skladu s carinskimi predpisi, za družbo, kot je Metal Ravne, zelo pomembne, saj je Metal Ravne globalno podjetje in je prisotno na trgih EU, Severne Amerike, Azije, Afrike in Južne Amerike. Poleg tega je poudaril, da v Metalu Ravne od pridobitve statusa pričakujemo predvsem lažji in hitrejši dostop na tuje trge ter večjo konkurenčnost na tujih trgih.

Za ohranitev in vzdrževanje statusa in ugodnosti, ki jih pridobljeni status daje, pa bomo morali poskrbeti za varno, dobro in zanesljivo poslovanje v vseh proizvodnih procesih in poslovnih funkcijah ter upoštevati zakonodajo in interne predpise, ki smo si jih zapisali.

Andreja Krajnc, menedžerka Notranje prodaje, Metal Ravne: Najlepše se zahvaljujem vsem sodelavcem, ki ste sodelovali pri pridobitvi statusa AEOF, saj nam je le-tega uspelo pridobiti v zelo kratkem času. Zahtevek smo oddali septembra 2012 in že v začetku marca 2013 smo opravili zadnjo certifikacijo.

V Acroniju smo status pooblaščenega gospodarskega subjekta pridobili 9. aprila letos, in sicer za izvajanje carinskih poenostavitev (AEOC).

Direktor Carinskega urada Jesenice Vojko Kosmač je v prostorih urada podelil potrdilo o pridobitvi statusa AEO generalnemu direktorju družbe Acroni Slavku Kanalcu. Direktor Carinskega urada je ob svečani podelitvi poudaril uspešno dolgoletno sodelovanje med Acronijem in carinsko upravo, želji, da bi se to nadaljevalo tudi v prihodnosti, pa se pridružuje tudi direktor podjetja Slavko Kanalec. Zaveda se, da je pridobitev statusa AEO nedvomno zelo pomembna za velika mednarodna podjetja.

Status AEO bo skrajšal čas za opravljanje carinskih formalnosti, kar bo nam omogočalo hitrejšo dostavo blaga našim kupcem, večjo konkurenčnost in poslovni ugled družbe.

Prisotni smo na različnih mednarodnih trgih, tako da je poenostavitev carinskih postopkov lahko za nas konkurenčna prednost pri vstopu na določene tuje trge. ●

ULITO V ŠTEVILKE MARCA 2013

Proizvodnja gotovih proizvodov v t

DRUŽBA	jan.–mar. 2012	ocena jan.–mar. 2013	indeks
* ACRONI	88.887	65.235	73
METAL RAVNE	19.947	17.483	88
NOŽI RAVNE	385	319	83
ELEKTRODE JESENICE	2.610	2.365	91
SUZ ¹	1.135	1.140	100
SKUPAJ	112.965	86.542	77

SUZ¹ – V obdobju januar–marec 2012 so storitve žarjenja znašale 107,7 t, v letu 2013 37,2 t.

Prodaja gotovih proizvodov v t

DRUŽBA	jan.–mar. 2012	ocena jan.–mar. 2013	indeks
ACRONI	91.704	69.375	76
METAL RAVNE	20.628	17.684	86
NOŽI RAVNE	439	378	86
ELEKTRODE JESENICE	2.642	2.521	95
SUZ ¹	1.556	1.431	92
ODPAD PIVKA	55.701	70.486	127
DANKOR OSIJEK	7.110	6.053	85
RAVNE STEEL CENTER	1.862	2.555	127
NIRO WENDEN	1.282	1.233	96
GRIFFON & ROMANO	2.145	3.652	170
SKUPAJ	185.069	175.368	95

Število zaposlenih

DRUŽBE SKUPINE SIJ	jan.–mar. 2012	ocena jan.–mar. 2013	indeks
Zadnji dan v mesecu	3.300	3.171	96
Kumulativno povprečje	3.278	3.141	96

Prodaja gotovih proizvodov v EUR

DRUŽBA	jan.–mar. 2012	ocena jan.–mar. 2013	indeks
ACRONI	128.492.501	105.132.786	82
METAL RAVNE	44.959.399	37.768.785	84
NOŽI RAVNE	4.406.962	3.998.352	91
ELEKTRODE JESENICE	4.461.393	4.362.974	98
SUZ	1.891.396	1.714.672	91
ZIP CENTER	647.368	721.659	111
SKUPAJ	184.859.019	153.699.228	83
ODPAD PIVKA	20.073.631	20.660.070	103
DANKOR OSIJEK	2.196.629	1.811.478	82
**** METAL EKO SISTEM	-	2.930.291	-
RAVNE STEEL CENTER	4.352.176	5.181.486	119
NIRO WENDEN	6.289.873	5.611.137	89
SIDERTOCE	3.748.606	3.297.760	88
GRIFFON & ROMANO GROUP	9.907.284	13.256.432	134
SIJ SLOVENSKA OBDELAVA JEKLA	182.500	273.750	150
KOPO INTERNATIONAL	10.051.493	8.748.230	87
ACRONI ITALIA	1.367.912	36.710	3
*** ACRONI DEUTSCHLAND	134.500	-	-
SIJ, D. D.	2.379.871	1.977.734	83
SERPA	1.650.131	1.699.670	103
ŽELEZARNA JESENICE	623	94	15
ŽIČNA CELJE	557	889	160
SKUPAJ OSTALE DRUŽBE	62.335.786	65.485.731	105
** SKUPAJ VSE DRUŽBE	247.194.805	219.184.959	89

* proizvodnja in prodaja sta bili januarja nižji zaradi zaključevanja investicije v novo valjavsko ogrodje

** nekonsolidiran podatek

*** družba je od 1. 1. 2013 v likvidaciji

**** družba je postala del skupine SIJ 28. 8. 2012

IZBOLJŠUJEMO PRODUKTIVNOST IN POVEČUJEMO PRETOČNOST PLOŠČ

V letu 2012 je vodstvo Acronija potrdilo predloge obrata Predelava debele pločevine, da v hali D (bivši oziroma ukinjen oddelek PVT) organiziramo plamenski razrez, skladiščenje in tehtanje. Dodatne proizvodne zmogljivosti za plamenski razrez, skladiščni prostor nerazporejene zaloge (viški) in prenova tehtnice D v hali D so omogočili nove ideje, predloge za izboljšavo organizacije in procesov v proizvodnji obrata Predelava debele pločevine.

Na prostih prostorskih zmogljivostih v hali D smo ponovno sestavili in obnovili star konzerviran plamenski NC-rezalnik proizvajalca MGM. Že lani smo zelo hitro preseglji proizvodnjo 1500 ton razrezane konstrukcijske pločevine, čeprav smo razrez organizirali z operaterji NC iz prostih izmen razreznega oddelka Otop. Cilj, ki smo si ga postavili, je optimizacija dela na liniji in združevanje delovnih mest.

Marca letos smo uspešno zaključili prestavitev plamenskega rezalnika NC4 iz hale A v obratu Predelava debele pločevine, ki smo ga vključili v linijo plamenskega rezalnika NC7. Z učinki združitve načrtujemo znižanje dodatne žerjavne manipulacije vložka, učinkovitejšo porabo energije in manjše število potrebnih sodelavcev, saj smo do danes identične posege izvajali na dveh lokacijah in v sistemu dela 12/24 (štirje rezalci NC, štiri žerjavovodje).

Za nov način razreza na dveh plamenskih NC-rezalnikih potrebujemo dva žerjavovodja in štiri NC-rezalce v dvoimzskem sistemu dela, brez nočnega dela. Sistem dela bomo prilagajali proizvodnim količinskim mesečnim načrtom. Načrtujemo, da

bomo s tem sistemom dela zagotovili razrez 5000 ton konstrukcijske pločevine z debelino nad 25 mm.

NAČRTUJEMO NADGRADNJO TRENUTNO REALIZIRANE IZBOLJŠAVE

Z reorganizacijo kadrovskih potreb in organizacijo dela načrtujemo nabavo oziroma namestitve gravirnih naprav ob rezalniku NC, namestitve aplikacije v PIS za izvajanje tehtanja na lokaciji rezalnika NC ter sanacijo žerjavne proge. Vse to bo omogočalo tehtanje na mostnem žerjavu št. 5, ki je trenutno postavljen pri peči Drever v obratu Predelava debele pločevine in bo zagotovil dodatno tehtalno mesto, ko bo premeščen v halo D.

Letos bomo uvedli poskusni način oskrbe plošč neposredno na rezalno mizo s 50-tonskih prikolic – premičnih skladišč, kjer bo po razrezu plošče pregledana kakovost. Plošča bo takoj, neposredno z rezalne mize, stehšana na žerjavni tehtnici in adjustirana na prikolico za transport v končno odpremno skladišče Žična. ●

besedilo Janez Katnik, vodja tehnologije hladne predelave, Acroni

foto Stane Jakelj, RCJ – Oddelek za materiale in tehnologije

DEBELA PLOČEVINA V HLADNI VALJARNI

Strategija podjetja Acroni predvideva že v letu 2014 bistveno povečanje proizvodnje in prodaje toplotno obdelane specialne debele pločevine. Ker na obstoječi lokaciji obrata Proizvodnja debele pločevine ni niti potrebnih zmogljivosti niti razpoložljivega prostora, projekt predvideva lokacijsko postavitev nove valjčne peči za kaljenje in napuščanje ter hladilno napravo v hali A hladne valjarne.

Linijo z vso predvideno opremo (valjčne mize in peskarski stroj) ter vstopnimi in medfaznimi skladiščnimi in odlagalnimi prostori nameravamo umestiti v razpoložljivi del hale Lužilnice HP, ki se bo sprostil ob predhodni predelavi linije SSAP za namen brezislinskega čiščenja toplo valjanih trakov in odstranitvi linije SCAP, kjer se trenutno izvaja površinska priprava (luženje) trakov za nadaljnjo hladno predelavo.

Gre za zahtevno umeščanje, saj je poleg prostorskih zahtev in omejitev za postavitev nove linije treba upoštevati tudi nemoten pretok materiala ter vizijo o možnostih umestitve vseh potrebnih naprav in opreme, ki ne bo instalirana v prvi fazi, bo pa v končni fazi sestavljala z valjčno pečjo zaključeno proizvodno-tehnološko celoto (ravnalnik, sekatorji in peskarsko-lakirna linija).

Dodatni izziv, pred katerega smo postavljeni, je, da se bo v isti hali opravljal protitočen pretok kolobarjev obstoječe proizvodnje HP, kar pomeni motnjo pri manipulacijah in pomanjkanje odlagalnih mest.

Na podlagi novih spoznanj, pridobljenih iz razgovorov s ponudnikom SMS-Drever, in lastne inovativnosti smo prišli do zaključka, da se rešitev kar močno razlikuje od konfiguracije, zamišljene ob začetku projekta. Nove tehnološke rešitve, ki so tudi pri konkurenci aktualne, je možno lažje umestiti v razpoložljiv prostor. Od ponudnikov v kratkem pričakujemo osnovne izračune, zlasti potrebno dolžino peči in hladilne naprave ter podatke o pripadajočem sistemu za obdelavo vode, na podlagi česar bo možno potrditi osnovno postavitev. ●

METALOVA JEKLA TUDI V MOTORJIH ŠPORTNIH AVTOMOBILOV

V Metalu Ravne je vedno večji trend po jeklih za aplikacije na najzahtevnejših področjih uporabe. Za spremembo ne bomo govorili o izdelkih za energetiko, industrijska orodja, medicinsko tehniko, steklarsko industrijo in merilne naprave, niti ne o odkovkih za valje, pač pa o izdelkih za športne avtomobile. Vsak od nas je že kdaj občudoval, če ne v živo, pa vsaj po televiziji, dirkalne avtomobile, ki jih krasi Cavallino Rampante. Malokdo se je imel priložnost v enega takšnih tudi usesti in ga zapeljati, kar pa ne pomeni, da del nas v takšnem avtomobilu nikoli ni bil prisoten. Naše jeklo, ki je delo naših rok in glav, je vgrajeno v srcu športnih avtomobilov iz Maranella.

Koroški jeklarji smo si z znanjem, kakovostjo jeklenih izdelkov, prilagodljivostjo in ugodnimi dobavnimi termini izborili vlogo ekskluzivnega dobavitelja vložnega materiala izdelovalcu ojnica. Le-te v ponosu športnoavtomobilistične industrije vgradijo v motorje svojih lepotcev.

Pri razvoju izdelka za ojnice smo skupaj s kupcem izdelali nov KP jekla VCNMo150, saj je imel kupec zahteve, ki jih do sedaj pri tem jeklu še nismo srečali. Jeklo obdelamo po tehnologiji EOP-VPP za najčistejša jekla ter ga lijemo v kokile, primerne za pretaljevanje na EPŽ III. Elektrode pretaljujemo pod zaščitno atmosfero in s tem zagotavljamo najvišjo čistost in homogenost palic po celotnem volumnu. S pretaljevanjem elektrod na statičnem kristalizatorju premera 600 mm namesto 400 mm smo ubili dve muhi na en mah, ne da bi negativno vplivali na kakovost končnega izdelka. Znižali smo strošek pretaljevanja na EPŽ za dobrih 30 odstotkov, prav tako smo znižali strošek izdelave orodij za utopno kovanje, saj vsaka

ojnica nosi tudi številko EPŽ-šarže Metala Ravne. Odžarjene EPŽ-ingote prerežemo na polovico in pošljemo na Bluming, kjer zvaljamo gredice. Nato iz njih na srednji progi zvaljamo palice premera 32, 35, 37 ali 40 mm ter jih toplotno obdelamo. Za zagotavljanje kakovosti izdelkov so ključnega pomena dosledno izvajanje predpisane tehnologije, ponovljivost in kontrola jekla v vseh fazah izdelave in obdelave. Izdelovalcu ojnica pošljemo le izdelke, ki so 100-odstotno pregledani in za njih lahko jamčimo.

Od začetka sodelovanja v prvi polovici leta 2012 smo kupcu dobavili približno 50 t palic. Zaradi kakovosti in dobave izdelkov v dogovorjenih terminih, ki jih lahko zagotavljamo le z zalogo EPŽ-ingotov, ostajamo edini dobavitelj valjanih palic. Naročila, skladno z dobrim sodelovanjem, še naraščajo. Letne zmogljivosti so ocenjene na do 300 t valjanih palic, kar kupca suvereno uvršča na prvo mesto po količini valjanih izdelkov iz EPŽ-jekla. ●

besedilo Marjan Kunšič, vodja tehnologije predelave debele pločevine, Acroni

foto Marjan Kunšič, Acroni

NOVA OPREMA NA LINIJI WELLMAN

Kot kaže, bo od stare linije Wellman v Predelavi debele pločevine (PDP) v Acroniju ostal le še naziv. Polovica agregatov na njej je namreč obnovljenih ali zamenjanih.

O zamenjavi hladilne naprave smo v SIJ-u v okviru projekta za razširitev ključnih agregatov že pisali. Zaradi zamenjave valjavskega ogrodja in možnosti valjanja plošč širine do 2500 mm smo se tudi v PDP morali prilagoditi novim razmeram. Stara Wellmanova hladilna naprava je imela več pomanjklivosti; od nezmožnosti obdelave plošč, širših od 2 m, do nizkih ohlajevalnih hitrosti, ki jih je zagotavljal hladilni sistem. Ta je bil ob postavitvi linije namenjen gašenju nerjavnih jekel, ne pa tudi kaljenju visokotrdnih in obraboodpornih jekel. Slednja zahtevajo zaradi nizkega ogljikovega ekvivalenta za doseg martenzitne mikrostrukture velike ohlajevalne hitrosti.

Nova hladilna naprava podjetja Drever je bila postavljena na temelje stare. Rušitev stare naprave, prilagoditvena gradbena dela temeljev in montaža so bili izvedeni decembra lani. Prve plošče smo na novi napravi začeli ohlajati v začetku januarja. Proizvodnja je stekla brez večjih težav, tudi dosežene ravnosti so bile že pri prvih ploščah boljše kot na stari napravi. Ob prisotnosti monterjev Dreverja smo do konca marca izvedli vse predvidene fine nastavitve, zaključili nastavitve merilne opreme in opravili vsa testiranja, predvidena s pogodbo. Naprava dobro deluje in dosega predvidene parametre, monterji pa so zaključili svoje delo in odšli.

▼ Zaključek montaže nove hladilne naprave

▼ Hladilna naprava v akciji

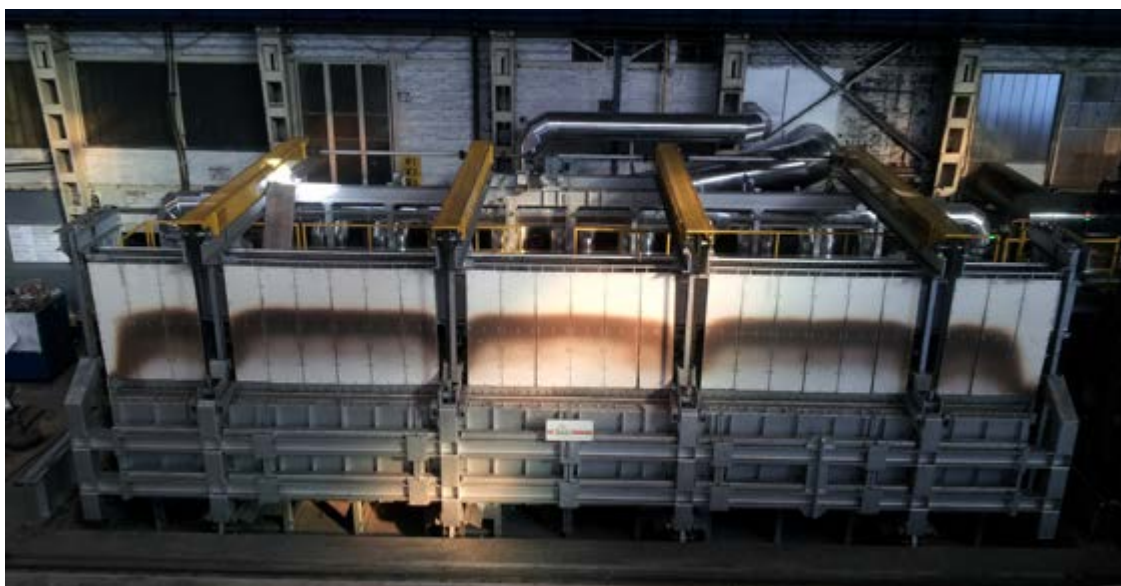
Druga novost v liniji Wellman je nova, že četrta peč. Od prvotno dveh peči smo linijo postopno razširili na štiri. Zadnji dve, dobavitelja slovenskega podjetja Bosio, sta prilagojeni širini zakladanja 2500 mm. Gre za komorni plinski peči z obojestranskim ogrevanjem. Zaradi učinkovitega ogrevanja dosegamo na obeh novih pečeh za približno 20 odstotkov krajše čase ogrevanja in za prav toliko višjo produktivnost. Prav v teh dneh smo na liniji dosegli nov količinski rekord z dnevno proizvodnjo 459 t. Podvojeno število gorilnikov v primerjavi

s starima Wellmanovima pečema zagotavlja večjo termično stabilnost ogrevalnega prostora in zanesljivo obratovanje tudi pri nižjih temperaturah. Bosiove peči zato brez večjih težav uporabljamo za napuščanje orodnih in višjetrdnih jekel tudi pri temperaturah pod 600 °C.

Linija Wellman je z novo pečjo in hladilno napravo le potrdila vlogo vodilnega agregata za termično obdelavo v obratu debele pločevine. ●

● Peči »v vrsti, kot so hiše v Trstí«

● Četrta peč kmalu po zagonu

KAKO MODRA JE SPET NAŠA REKA!

XLMS • RD BORGIS

Z UVAJANJEM NOVIH TEHNOLOGIJ IN IZGRADNJO ZAPRTIH HLADILNIH SISTEMOV ODPRAVLJAMO ŠKODLJIVE VPLIVE, KI SO JIH V NAŠEM OKOLJU ZAPUSTILI PREDHODNIKI. OHRANJAMO ZA VNUKE, KAR SO NAŠI DEDI DOBILI OD SVOJIH DEDOV - ZELENO DOLINO IN MODRO REKO.

SVOJO SKRIB ZA OKOLJE VSAK DAN POTRJUJEMO:

- z zmanjševanjem in nadzorom izpustov v zrak, vodo in zemljo,
- z zniževanjem porabe energentov,
- z vlaganjem v čisto tehnologijo in znanje,
- s predelavo odpadnega železa v kakovostna jekla,
- s spoštovanjem zakonskih meril in standardov kakovosti (ISO 9001, 14001),
- z zavestnim sprejemanjem okoljevarstvenih vrednot in seznanjanjem javnosti o okoljevarstvenih ukrepih.

ACRONI

4270 Jesenice
Cesta Borisa Kidriča 44
Slovenija
E-pošta: uprava@acroni.si
www.acroni.si

sij
skupina Slovenska industrija jekla

besedilo Damjan Šapek, delovodja žerjavne skupine, Serpa
foto Arhiv Serpe

»GRANIK BANDA« V SERPI

V podjetju Serpa na Ravnah na Koroškem deluje v vzdrževanju tudi skupina za strojno vzdrževanje dvigal z vzdevkom »granik banda«. Še danes, ko se v kakšnem obratu Metala Ravne pokvari žerjav in pristojni za odpravo okvare pokliče po telefonu, najprej vpraša: Ali sem dobil »granik bando«? Vzdevek je nastal v povojnih časih v nekdanji Železarni Ravne in se je obdržal vse do danes.

► »Granik banda« (od leve proti desni): Boris Helbl, Pavel Božič, Damjan Šapek, Boris Kamnik, Stanko Mozgan, Edvard Poberžnik, Benjamin Rat, Aleksander Zanoškar in Bojan Rebernik; manjka Alojz Plešivčnik

► Menjava tekalnega kolesa na 75/20 t livnem žerjavu v Jeklarni

Skupina zagotavlja servisiranje in vzdrževanje mostnih, portalnih in konzolnih dvigal različnih nosilnosti in proizvajalcev dvigal v obratih Metala Ravne in drugih podjetjih, ki so na lokaciji ZGO Ravne. Na dvigalih izvajamo preventivne preglede in redna vzdrževalna dela, generalna popravila in obnovo žerjavov pa v času, ko proizvodnja dela z zmanjšanimi zmogljivostmi ali med letnimi remontami. Večina podjetij dela v štiriizmenskem ciklusu, zato zagotavljamo 24-urno dežurstvo. Če nastanejo okvare na žerjavu izven rednega delovnega časa, jih, če so manjše, odpravi dežurni vzdrževalec, za velika popravila (kot so zlom kolesa, pretrgana vrv itd.), pa je treba sestaviti skupi-

no, da se poškodovani strojni deli kar najhitreje zamenja in ne pride do prevelikega zastoja proizvodnje.

V zadnjih letih je prišlo do zamenjave generacije zaradi upokojitve delavcev. V skupino so prišli mlajši sodelavci, ki imajo veliko energije in volje do dela, na strokovnem področju pa so se tudi dodatno izobraževali.

Člani »granik bande« se družimo tudi v prostem času, predvsem na skupnih piknikih. Si pa tudi medsebojno pomagamo, saj imamo različna znanja in hobije. Nekdo je večš tesarških del, drugi mesarskih, če je potrebno, pa tudi čaramo. ●

besedilo mag. Tatjana Večko Pirtovšek, vodja Razvoja in metalurških raziskav, Metal Ravne

foto Sebastjan Kastelic, Eva Bolha

vir zbornik (43. skok čez kožo, Posvetovanje ob Skoku čez kožo »METALURGIJA – razvojni in gospodarski potencial Slovenije«, 90 let Skoka čez kožo, Ljubljana, 5. 4. 2013)

POSVETOVANJE OB 43. SKOKU ČEZ KOŽO »METALURGIJA – RAZVOJNI IN GOSPODARSKI POTENCIAL SLOVENIJE«

90 let Skoka čez kožo

• Dr. Peter Kraljič je odkrito izrazil odobravanje ob pravilni razvojni strategiji Metala Ravne.

Skok čez kožo je stanovska prireditev, na kateri sprejemamo novice v družino montanistov. Skok čez kožo je danes simbolika nekdanjih zahtevnih preizkusov, s katerimi so rudarji preizkušali novince, ali je primeren za delo z njimi in življenje v njihovi skupnosti. Po saških virih iz 16. stoletja pa se rudarska koža omenja kot del opreme rudarjev. Rudarju so jo podelili ob sprejemu v rudarski stan. Služila mu je kot zaščita proti vlagi in hladu pri sedečem delu in za drčanje po nagnjenih jamskih prostorih. Ker je bila koža specifičen del opreme samo v rudarskem stanu, je kmalu postala rudarjev zaščitni znak, častni simbol in del slavnostne nošnje. Novinec je tudi dobil zaščitnika ali botra, ki je nadziral njegovo delo in mu svetoval. Iz rudnikov se je običaj prenesel na rudarske šole in od tam tudi v stroke, povezane z rudarstvom, to sta predvsem geologija in metalurgija, v Ljubljani pa sedaj tudi geotehnologija in materiali. Prvi Skok čez kožo je bil v Ljubljani leta 1923. Tradicija je bila prekinjena z drugo svetovno vojno. Leta 1951 je bila tradicija obnovljena z 12. skokom čez kožo, ki je vsako drugo

leto in je v Ljubljani družabna prireditev z najstarejšo tradicijo.

Oddelek za materiale in metalurgijo Naravoslovnotehniške fakultete Univerze v Ljubljani tradicionalno ob Skoku čez kožo, ki je bil letos že 90. zapovrstjo, organizira tudi posvetovanje, ki pa letos, v nasprotju s preteklimi srečanji, ni bilo znanstveno obarvano, temveč je bilo namenjeno metalurgiji kot pomembni gospodarski panogi z bogato tradicijo in panogi strateškega pomena za nadaljnji razvoj Slovenije. Namen srečanja je bil obuditi zavedanje, da metalurgija v sebi nosi velik gospodarski potencial in je ena izmed panog, ki lahko pomagajo Sloveniji ob izhodu iz gospodarske krize. Zato je organizator kot predavatelj poleg predstavnikov Oddelka za materiale in metalurgijo ter Inštituta za kovinske materiale in tehnologije povabil tudi uspešne gospodarstvenike, sodelovali so naslednji:

- Nezmotljiva častna tablica, ki ima na Skoku čez kožo absolutno oblast in odloča o usodi skakačev

• Bruci, ki so skočili v montanistični stan na glavnem skoku

- Andrej Gradišnik, glavni direktor Metala Ravne in prejemnik nagrade Gospodarske zbornice Slovenije za izjemne gospodarske in podjetniške dosežke za leto 2012,
- Albert Erman, ustanovitelj in direktor podjetja Magneti in prejemnik nagrade revije Podjetnik »Podjetnik leta 2012«, ter
- Tomaž Smolar, direktor podjetja Impol F.T.

Težo posvetovanju pa je dal s svojim predavanjem tudi dr. Peter Kraljič, partner mednarodnega svetovalnega podjetja McKinsey@Company ter svetovalec številnih svetovnih podjetij.

Naš glavni direktor Andrej Gradišnik je nastopil s predavanjem Razvoj – gonilo uspešnega Metala Ravne. Izpostavil je našo domala 400-letno tradicijo, znanje in izkušnje zaposlenih, močan lasten razvojni potencial ter našo produktno in tržno preusmeritev ob razpadu Jugoslavije v razvoj orodnih jekel. Postali smo eden izmed najuspešnejših proizvajalcev orodnih jekel v Evropi in v svetu. Predstavil je naš strateški investicijski cikel v obdobju 2006 do 2012 v zmogljivosti za proizvodnjo novih izdelkov, kar nam ob močnih lastnih razvojnih potencialih omogoča razvoj novih izdelkov, vstopanje na nova perspektivna področja, kot je energetika, in uspešno kljubovanje globalni finančno-gospodarski krizi. Da bi tudi v prihodnje Metal Ravne prosperiral, se usmerjamo v proizvajalca vrhunskih nišnih izdelkov z višjo dodano vrednostjo, pripravljamo na nove izzive, kot je letalska industrija, in že načrtujemo nove investicije v naprave za proizvodnjo super čistih jekel, ki jih bomo razvijali z lastnimi potenciali. Poudaril je, da smo ponosni na našo preteklost, vendar pa v Metalu Ravne potrebujemo čim več diplomantov naravoslovnih poklicev – predvsem metalurških smeri.

Dr. Peter Kraljič je spregovoril o pomenu konkurenčnosti podjetja. Baza konkurenčnosti jeklarske industrije so lahko:

- lastne surovine, poceni delovna sila in energija,
- široka paleta produktov in prisotnost na vseh glavnih trgih,
- specializacija, hitra odzivnost in servisiranje kupcev.

Slovenija nima lastnih surovin ter poceni delovne sile in energije. Konkurenčnost njene jeklarske industrije lahko temelji le na ostalih dveh bazah.

Tudi konkurenčnost Metala Ravne temelji na široki paleti specialnih produktov in prisotnosti na vseh glavnih trgih, še posebno pa si prizadevamo za dobro kakovost, hitro odzivnost in servisiranje kupcev.

Dr. Peter Kraljič je odkrito izrazil odobravanje ob pravilni razvojni strategiji Metala Ravne.

Ostali predavatelji so prav tako predstavili velik pomen, ki ga ima metalurška industrija za delovna mesta in razvoj Slovenije. Zavedati se moramo, da kovinskopredelovalna industrija, katere osnova je metalurgija, prispeva 30 odstotkov k BDP Slovenije. Metalurgija je ena izmed panog, ki tudi v času globalne finančne in gospodarske krize dobro posluje, vendar pa kljub temu s strani državnih institucij nima potrebne podpore. Zahtevati moramo več posluha pri gospodarskih vprašanjih, vprašanjih izobraževanja za tehniške poklice ter pri razporejanju sredstev, ki jih država namenja za vlaganja v raziskave in razvoj. Sredstva, ki jih posamezna panoga preko davkov plačuje v proračun, se morajo v enakem deležu vrniti v to panogo preko vlaganj v raziskave in razvoj. Le tako bomo lahko zagotovili prosperiranje te panoge tudi v prihodnosti. V prihodnost lahko gledamo optimistično. Metalurgija je v Sloveniji strateška panoga z velikimi razvojnimi možnostmi. ●

besedilo dr. Matevž Fazarinc, razvojni inženir za proces valjanja, Razvojni center Jesenice
foto Arhiv Naravoslovnotehniške fakultete

METALURGIJA ENA OD KLJUČNIH PANOG SVETOVNEGA GOSPODARSTVA

Kar nekaj časa je že minilo, odkar sem zadnjič grel klopi predavalnice. Tako sem poln pričakovanj vstopil v predavalnico Naravoslovnotehniške fakultete, kjer se je odvijalo posvetovanje ob 43. skoku čez kožo. Program je obljubljal veliko, poleg tega pa ta dogodek pomeni tudi srečanje s kolegi iz stroke ter prijetno druženje, na katerem izveš marsikatero modrost ali čenčo.

Posvetovanje se je morda nekoliko nesrečno začelo s predavanjem dr. Petra Kraljiča, človeka, ki bi ga morali vsi dobro poznati, v bistvu pa je metalurg in gospodarstvenik. A nesrečno le zaradi tega, ker je bilo merilo za naslednje predavatelje postavljeno zelo visoko. Poslušal sem že kar nekaj predavanj, a to mi bo gotovo ostalo še dolgo v spominu; dr. Kraljič predava brez poverpointov, sličic in ostale »navlake«, za katero se tako radi skrivamo, predava povezano, predvsem pa na vsakem koraku pokaže svojo širino razumevanja svetovnega gospodarstva. Tako je podal pregled trenutnega stanja gospodarstva tako v Sloveniji kot v svetu, poudaril pomen rudarstva in metalurgije, ki sta ključni panogi svetovnega gospodarstva, in izpostavil točke, ki bi Slovenijo lahko popeljale iz krize. Predvsem meni, da je za Slovenijo ključno izboljšanje konkurenčnosti, saj je trenutno v svetovnem merilu na 53. mestu, prehitete pa so nas države, ki so bile precej za nami (Slovaška, Poljska...), naši severni sosedje pa na tej lestvici zasedajo 16. mesto. Vprašanje je seveda na mestu: Kaj je šlo narobe? Trdi, da reforme trga dela in porabe javnih financ, ki jih sprejemamo prav tem času, prihajajo vsaj pet let prepozno. Le upamo lahko, da ne povsem prepozno.

Na koncu njegovega predavanja se je tako večji del občinstva strinjal, da je bilo predavanje odlično, da pa je publika napačna. Gregorčičeva 20, v Ljubljani, bi bil morda primernejši naslov.

Sledila so predavanja o različnih temah, med katerimi bi lahko izpostavil še dve predavanji: predavanje dr. Matjaža Godca (IMT), ki je kritično ocenil način financiranja razvojno-raziskovalnih projektov, saj bi morala metalurška podjetja, ki ustvarjajo velik del BDP-ja, bolj sodelovati pri razdeljevanju sredstev za te projekte, ter predavanje Andreja Gradišnika (Metal Ravne), ki je zelo jasno prikazal vizijo podjetja, temelječo predvsem na lastnih raziskavah in razvoju, o čemer pa smo lahko obširneje brali že v 2. številki letošnjega SLJ-a.

Preden smo odšli na zaslužen golaž in pivo, smo predavanja sklenili v zmernem optimizmu o prihodnosti našega gospodarstva, predvsem metalurgije, ter splošnim pogovorom o stanju razvoja in plačevanju razvojnih inženirjev, kjer precej zaostajamo za konkurenčnimi evropskimi državami.

Naslednji dan je bil namenjen Skoku čez kožo, običaju, s katerim v svoje vrste sprejemamo nove montaniste. Zjutraj je v prostorih fakultete potekal Mali skok, zvečer pa v hotelu Mons Veliki skok, čemur sta sledila svečana pogostitev in druženje do zgodnjih jutranjih ur.

Stanovski pozdrav Srečno! že dolgo ni zvenel tako glasno in iskreno.

Srečno! ●

© Uroš Grabner / [oblik]kovačnica idej in TA2 GROUP / oglaševalska agencija

IME, VREDNO ZAUPANJA

besedilo Vesna Pevec Matijević, prodajna menedžerka, Metal Ravne
 foto Arhiv podjetja Kovintrade Hungary

VEČ KOT 40 LET ZVEST JEKLU IN METALU RAVNE

Intervju z Janezom Kovačem, direktorjem
podjetja Kovintrade Madžarska, ki odhaja v pokoj

▲ Janez Kovač (levo) z Jankom Kotnikom (direktorjem sektorja v podjetju Kovintrade Mednarodna trgovina iz Celja) pred podjetjem Kovintrade Hungary

31. marca letos ste odšli v zaslužen pokoj. Z jeklom in Metalom Ravne ste povezani več kot 40 let. Kakšna je bila vaša poklicna pot?

Leta 1972 sem se kot diplomant metalurgije zaposlil v takratni Železarni Ravne v oddelku Raziskave in razvoj. Več kot dvajset let sem bil zaposlen v Železarni Ravne na različnih vodstvenih delovnih mestih: bil sem vodja toplotne obdelave in valjarne, pozneje vodja proizvodnje. V tem času sem tudi predaval na srednji tehnični šoli na Ravnah. Leta 1992 so me takratne Slovenske železarne poslale kot predstavnika na Madžarsko, v Budimpešto. Deset let sem tam predstavljal vsa podjetja Slovenskih železarn in uspešno tržil njihove izdelke. Leta 2002 je predstavništvo Slovenskih železarn prevzel Kovintrade Celje, leta 2004 pa smo ustanovili podjetje Kovintrade Hungary, ki deluje še danes. Še naprej smo tržili izdelke podjetij skupine SIJ – Slovenska industrija jekla z glavnim poudarkom na orodnem programu Metala Ravne.

Izdelki Metala Ravne so zelo poznani in cenjeni na madžarskem trgu tudi po vaši zaslugi. V katerih industrijah smo prisotni?

Vaši izdelki so priznani predvsem v avtomobilski industriji ter izdelavi orodij za proizvodnjo aluminija in plastičnih mas. Vrsto let je Metal Ravne pomemben dobavitelj podjetju Raba, ki izdeluje podvozja in razne dele za avtomobilsko industrijo ter jih prodaja v Evropi in ZDA.

Koliko vas je zaposlenih v podjetju Kovintrade Hungary?

Do leta 2004 je bilo v Budimpešti samo predstavništvo, delal sem sam, pomagala mi je žena. Po ustanovitvi podjetja Kovintrade Hungary smo naš tim povečali: najprej se nam je pridružil sodelavec Štefan Zver iz Lendave, nato pa še deset sodelavcev iz Madžarske. Trenutno nas je trinajst, poleg izdelkov podjetij SIJ-a tržimo tudi varilno tehniko, ferolegure in staro železo. Prisotni smo na celotnem madžarskem trgu. Naš glavni cilj je dobavljati končnim uporabnikom, ne trgovcem. Imamo svoje skladišče. Delujemo kot steel center, razpolagamo s tremi žagami za razrez profilov. Naš letni promet je približno 7 milijonov evrov, od tega 60 odstotkov prodamo

IZJAVA PREDSEDNIKA UPRAVE KOVINTRADE MEDNARODNA TRGOVINA

Po 11 letih v skupini Kovintrade Mednarodna trgovina sklepa svojo aktivno vlogo naš kolega Janez Kovač. Metalurg s širokim znanjem, izkušnjami in predvsem železarsko žilico in srcem, vezanim na Slovenijo, od leta 2002 je bil sokreator naše poslovne zgodbe v ZT-mreži. Janezov prehod iz načina dela direktorja predstavništva na področje poslovanja trgovskega podjetja Kovintrade Hungary ni bil lahek, zelo hitro se je prilagodil spremenjenemu načinu dela, pri tem mu je pridno pomagala njegova žena Marinka. V teh letih smo na trgu Madžarske z Janezom in njegovo ekipo v Kovintrade Hungary uspeli razviti uspešno in prepoznavno podjetje. Kupci posebno cenijo strokovnost, dober servis in dolgoročne poslovne odnose. Podjetje se je razvijalo ne le v nosilnih programih orodnih in

specialnih jekel, temveč se je širilo tudi na ostale blagovne skupine in s tem postopno zaokrožuje gamo artiklov skupine Kovintrade Mednarodna trgovina. V svojem imenu in imenu celotne skupine se Janezu in njegovi soprogi Marinki zahvaljujem za prispevek, požrtvovalnost in pripadnost podjetju. Prepričan pa sem, da bo Janez tudi po upokojitvi ostal naš kolega in da bo z nasveti pomagal razvijati novemu vodstvu uspešno zgodbo še naprej, predvsem pa prenašal del svojih dolgoletnih in bogatih izkušenj.

Predsednik uprave Kovintrade Mednarodna trgovina, d. d.,
Marko Staroveški

na madžarskem trgu, ostalo pa v Slovenijo, Avstrijo in Italijo. Metalovih orodnih jekel prodamo 400 do 500 ton na leto.

Kakšno je bilo vaše sodelovanje z Metalom Ravne v vseh teh letih, ko ste živeli na Madžarskem?

Na Madžarskem me poznajo kot Metalovega človeka, poznam podjetje in seveda izdelke, kar mi je zelo pomagalo. Kakovost Metalovih izdelkov je zelo cenjena, v vseh letih nismo imeli večjih reklamacij. Z Metalom Ravne sem zelo dobro in korektno sodeloval. Edina težava so bile previsoke cene. Vsak mesec sem se vračal v Slovenijo in skoraj vedno obiskal tudi Metal Ravne. V zadnjih letih sem opazil v podjetju kar nekaj sprememb, vse pa so bile na bolje.

Kakšna je konkurenca na madžarskem trgu orodnih jekel?

Madžarska nima proizvodnje orodnega jekla, na trgu so prisotni vsi glavni evropski proizvajalci: Thyssen, Böhler, Bogner (ki je sedaj seveda v stečajju) ... Z vzhodnega tržišča prihajajo cenejši dobavitelji (Ukrajina, Poljska, Romunija), in je s cenami težko konkurirati. Metal Ravne je na trgu znan kot dobavitelj jekel boljše kakovosti in tako so njegovi izdelki višjega cenovnega razreda. Nekateri kupci so to pripravljene plačati.

Zakaj ste se odločili, da sprejmete službo na Madžarskem?

Po starših sem Madžar in tekoče govorim madžarsko. Do leta 1992 Slovenske železarnice niso izvažale na Madžarsko, po razpadu jugoslovanskega tržišča so se usmerile tudi na to tržišče. Ker sem univerzitetni diplomirani inženir metalurgije z znanjem madžarskega jezika, so mi ponudili, da bi bil njihov predstav-

nik v Budimpešti. Izziv sem sprejel. Iz leta v leto smo povečevali promet, leta 2001 smo imeli prometa za 14 milijonov takratnih nemških mark.

Vaša poklicna pot se je začela na Koroškem, na Ravnah. Glede na to, da ne prihajate iz naših koncev, nas zanima, kako to, da ste se odločili priti k nam?

Študiral sem na tehnološki fakulteti v Zagrebu in pred koncem študija dobil štipendijo takratne Železarnice Ravne. Tako sem se preselil na Koroško, kjer sem ostal in si ustvaril družino.

Več kot dvajset let ste razpeti med Koroško in Budimpešto. Vas je družina spremljala ves čas?

Leta 1996 se mi je v Budimpešti pridružila žena, ki mi je pomagala pri delu in tudi sedaj odhaja v pokoj. Otroka sta bila v začetku devetdesetih let še šoloobvezna, zato je ona ostala na začetku z njima v Sloveniji. Otroka, imam sina in hčerko, nikoli nista živela na Madžarskem. Šolanje sta končala v Sloveniji. Sin je ostal v Sloveniji in je zaposlen v Banki Slovenije, hčerka pa je zdravnica in živi na Arubi v Srednji Ameriki.

Zdaj sta torej oba z ženo odšla v pokoj. Ali bosta ostala na Madžarskem ali se bosta vrnila v Slovenijo?

V podjetju na Madžarskem bom pomagal do konca tega leta, nato pa se vrneva v Slovenijo, kjer bova tudi ostala.

Zahvaljujemo se vam za uspešno večletno sodelovanje in vam v pokoj želimo vse najlepše. ●

besedilo Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir SBB Insight, Issue 180, 20. 3. 2013

RAZLIČNE MOŽNOSTI ZA PALICE IZ KONSTRUKCIJSKIH JEKEL

Konstruksijska jekla se predvsem uporabljajo v avtomobilski industriji, pri investicijskih projektih, transportnih sistemih in v energetske ter rudarskem sektorju. Zdravje tega jeklarskega sektorja je predvsem odvisno od ekonomske situacije na trgih, kjer prodaja svoje izdelke. Od glavnih potrošnikov jekla je evropski trg najbolj otopel, in se nikakor ne more pobrati po krizi v letu 2008/2009. ZDA, ki so bile v krizi enako prizadete, so okrevale bistveno bolj kot Evropa.

Po slabi tržni situaciji v drugi polovici lanskega leta, ki je bila deloma posledica zmanjševanja zalog, letos na evropskem trgu ni bilo dosti izboljšanja. Občasen dvig povpraševanja je bolj posledica obnovitve zalog kot pa realne porabe. Posledično tudi cene ostajajo na relativno nizkih nivojih. Ovako, ki je prisoten predvsem na evropskem trgu in 40 odstotkov svojih izdelkov prodaja v avtomobilski in transportni sektor, pričakuje prodajo na ravni druge polovice lanskega leta, kar pomeni padec glede na enako obdobje lani.

Schmolz + Bickenbach vidi svojo prihodnost predvsem izven Evrope. Podjetje že ima proizvodne zmogljivosti v severni Ameriki, prodaja pa v Brazilijo, Dubaj, Indijo, JV Azijo in tudi drugam. Tudi Lech-Stahlwerke, član Max-Aicher skupine, vidi priložnosti drugje. Podjetje je odprlo pisarne na Kitajskem in v Indiji v odgovor na rastoče povpraševanje na azijskih trgih.

Letos naj bi avtomobilski sektor padla za dva odstotka, v Nemčiji celo za tri odstotke. Bolj pozitivna je napoved za sektor strojogradnje. Vendar so kupci še vedno zelo previdni – kupujejo le tisto, kar res potrebujejo.

Opazen je še en trend. Jeklarji iz zahodne Evrope so se v preteklosti osredotočali na izdelke z višjo dodano vrednostjo, medtem ko so manj profitabilne masovne izdelke prepuščali uvozu iz tretjih držav. Sedaj pa so cene prilagodili tudi za te izdelke, hkrati pa lahko ponudijo tudi krajše dobavne roke.

Slika v severni Ameriki je precej bolj pozitivna kot v Evropi. Prodaja avtomobilov vztrajno raste, predvsem pa je svetla točka prodaja lahkih tovornih vozil – napovedana rast je petodstotna. Manj optimistično je le stanje pri proizvajalcih težke opreme in težkih tovornih vozil. Vendar pričakujejo izboljšanje v drugi polovici leta.

Tudi Kitajska je v letu 2012 preživljala težke čase. Vendar so napovedi svetlejše in poraba specialnih jekel naj bi se povečala glede na lani.

Glede na vse zgoraj omenjeno ta sektor raste, razen v Evropi, kjer se ponudba prilagaja povpraševanju z omejevanjem zmogljivosti in posledično zmanjševanjem števila delovnih mest. Pojavile pa so se tudi špekulacije, da naj bi bila predvidena nadaljnja racionalizacija tega sektorja – bodisi s prevzemom ali zaprtjem nekaterih dejavnosti. ●

besedilo Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir SBB Global Market Outlook, april 2013

Tržna napoved

- ▶ V EU bodo cene verjetno še padale, saj je povpraševanje šibko, proizvajalci pa niso prilagodili zmogljivosti.
- ▶ V ZDA sta ponudba in povpraševanje pri ploščatih izdelkih uravnoteženi, zato bodo cene v naslednjem obdobju predvidoma stabilne. Proizvajalci bodo verjetno poskušali doseči dvige, saj so vse, kar so pridobili v začetku marca, izgubili. Pri dolgem programu so cene konec marca padle, proizvajalci bodo poskušali doseči dvige, ki pa jih bodo težko uresničili, saj je poraba povprečna, proizvodnja velika, hkrati pa je močna konkurenca iz uvoza, predvsem iz Turčije.
- ▶ Na Kitajskem so cene v zadnjem obdobju padle, pričakuje pa se, da se bodo ponovno obrnile navzgor. Povpraševanje ni močno, zato se lahko ob dvigih cen zgodi, da bodo kupci čakali, da bi se prepričali, ali so dvigi le začasni.
- ▶ Dogajanje v tretjem četrtletju bo zelo odvisno od tega, ali bodo proizvajalci predvsem v Evropi in ZDA prilagajali ponudbo šibkemu povpraševanju.

Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir World Steel Association, Metalprices, SBB

Glavni poudarki iz sveta jekla

- ▶ Svetovna proizvodnja surovega jekla je marca 2013 znašala 135 milijonov ton, kar je odstotek več kot marca 2012.
- ▶ Izkoriščenost zmogljivosti je bila 79,4-odstotna. To je 2,1 odstotne točke manj kot marca 2012 in 1,1 odstotne točke manj kot februarja 2013.
- ▶ Kitajska proizvodnja je bila od proizvodnje v marcu 2012 večja za 6,6 odstotka, nemška je padla za 2,2, italijanska za 18,4, španska za 2,3 in francoska za 9,6 odstotka. Proizvodnja v Turčiji je padla za 4,6, v ZDA pa za 8,4 odstotka.
- ▶ Cene niklja so se marca gibale med 16.500 in 17.200 USD/t. Povprečna marčevska cena je bila 16.800 USD/t.
- ▶ Cene jeklenega odpadka so bile podobne kot februarja, med 292 in 304 EUR/t.

besedilo Stanko Petovar, svetovalec v Jeklarskem programu, Metal Ravne
foto Arhiv Metala Ravne

ODŠEL JE prof. dr. JOŽE RODIČ

(26. 5. 1931–3. 3. 2013)

V kratkem času smo se poslovili kar od treh nekdanjih, sicer že nekaj časa upokojenih sodelavcev, strokovnjakov na svojih področjih – Vlada Macurja, univ. dipl. inž., Franca Černeta, univ. dipl. inž., in prof. dr. Jožeta Rodiča. Metalurgi smo s smrtjo doktorja znanosti Jožeta Rodiča, univerzitetnega diplomiranega inženirja metalurgije, izgubili še enega stanovskega kolego. Čeprav je že leta 1987 odšel iz Železarne Ravne, je še vedno, tudi po upokojitvi leta 1994, ohranil delovne stike z nami.

V našo železarno je prišel leta 1959 po končanem študiju na ljubljanski univerzi, skupaj z ženo, žal že tudi pokojno, Alenko Rodič, prav tako univerzitetno diplomirano inženirko metalurgije. Oba sta se hitro uveljavila v novem okolju predvsem zaradi svojega znanja ter želje po spoznavanju novega. Delo v oddelku tehnološke kontrole jima je to omogočalo. Usmeritev jeklarstva iz kvalitetnih v zahtevnejše izdelke, plemenita in visoko legirana jekla smo uresničevali tudi zaradi njiju – gospe Rodič, ki je kot metalografinja znala svetovati inženirjem v praksi, in gospoda Rodiča, ki je znal spodbujati sodelavce za doseg cilja. Oba sta bila tudi velika pedagoga, kar je bilo zelo pomembno za usmeritev ter razvoj mladih inženirjev in tehnikov takratne železarne na Ravnah na Koroškem. V čast mi je bilo, da sem lahko sodeloval z obema.

Dr. Rodič je imel kot vodja metalurškega razvoja velikansko vlogo pri razporejanju mladega metalurškega kadra, saj je vodstvo železarne vedelo, da bo znal navdušiti mlade sodelavce, ki so sčasoma postali suvereni strokovnjaki na svojih področjih. S timskim pristopom nas je tudi naučil pomena celovitega procesa, ne le izdelave ali predelave, pač pa tudi toplotne obdelave ter preiskave lastnosti. Vse naše rezultate smo po statističnih obdelavah – ki jih je pomagal vpeljati tudi dr. Rodič – poleg tuje strokovne literature skrbno zbirali v naši strokovni knjižnici. Bil je tudi med pobudniki za uvedbo procesnega vodenja izdelave jekla s pomočjo računalnika. Tako smo med prvimi začeli uvajati optimiranje procesa izdelave jekla

z vnaprejšnjim napovedovanjem lastnosti izdelka. Po njegovi zaslugi smo bili tudi med prvimi na svetu, ki smo za doseg boljših lastnosti jekla leta 1973 uvedli EPŽ-postopek.

Ob vsem tem pa je znal pogledati širše po svetu in najti pot, da smo lahko te nove, razvijajoče se trende sčasoma vključili v našo proizvodnjo.

Bil je zelo dobro prepoznan med strokovnjaki v Rusiji, Ameriki, Evropi in doma, med njimi je imel številne prijatelje. Znanje tujih jezikov in njegova sproščena strokovnost sta mu hitro odpirala vrata.

Po upokojitvi dolgoletnega direktorja Metalurškega inštituta v Ljubljani, Alojza Prešerna, je prevzel njegovo mesto, odgovorno delo za razvoj Slovenskih železarn. Tudi tam je pustil svoj pečat, ko je postavil pilotno napravo za izdelavo in horizontalno litje specialnih zlitin. Žal so takratne tržne razmere uveljavitev ter nadaljnji razvoj te novosti v industrijskem merilu preprečile.

Poleg bogate poklicne kariere pa je bil dr. Rodič prepoznaven tudi sicer. Takratno vodstvo železarne je vedelo, da jeklarji po napornem delu potrebujejo sprostitev, in jim je to želelo omogočiti na rekreativnem področju. Tako je dr. Rodič veliko prispeval k razvoju plavalnega športa na Ravnah.

Njegov pečat v Železarni Ravne, v Metalu Ravne in na Ravnah na Koroškem kot tudi v Slovenskih železarnah oziroma današnji Slovenski industriji jekla je in bo ostal neizbrisen. ●

KADROVSKA GIBANJA V MARCU 2013

SIJ – SLOVENSKA INDUSTRIJA JEKLA

Marca ni bilo kadrovskih sprememb.

Elena Bajc, strokovna sodelavka za področje kadrov, SIJ – Slovenska industrija jekla

ACRONI

Podjetje je zapustilo 6 delavcev.

JUBILANTI

Jubilanta z 10-letnim delovnim stažem sta postala DRAGAN BOGATINOV v Predelavi debele pločevine in BOŠTJAN ŠTUPAR v Predelavi debele pločevine. Čestitamo!

Jubilanti z 20-letnim delovnim stažem so postali FRANCI POLAJNAR v obratu Vzdrževanje, LJUBIŠA PETROVSKI v obratu Vzdrževanje in ANTON MAVRIČ v Logistiki. Čestitamo!

Jubilanti s 30-letnim delovnim stažem so postali DUŠKO KRSTEVSKI v Vroči valjarni, ZILHAD ALUKIČ v Hladni predelavi, MEHDINA ŠERIFOVIČ v Predelavi debele pločevine in MILENKO KUZMIČ v Predelavi debele pločevine. Čestitamo!

ZAKLJUČEK ŠOLANJA

Šolanje je uspešno zaključil ZORAN VRANJEŠ iz obrata Vzdrževanje in pridobil naziv strojni tehnik. Čestitamo!

Nejra Rak Benič, dipl. upr. org., strokovna sodelavka za HRM 1, Acroni

METAL RAVNE

Novi sodelavec je postal ANDRAŽ KREVIH v Kovaškem programu.

JUBILANTI

30-letni delovni jubilej so dosegli MARIJAN BOGAR iz Valjarskega programa, SONJA BRDNIK iz Kemije in KARMEN BOSILJ iz Notranje prodaje, 20-letni delovni jubilej je dosegel ANTON NEUREITER iz Špedicije, 10-letni delovni jubilej pa GORAN KOSTIČ iz Jeklarskega programa. Čestitamo!

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

SERPA

Novi sodelavci so postali BORIS TOMAŽIČ, GREGA STRMČNIK, YULIJAN IVANOV, GORAN DOBRIČ v Strojni obdelavi in ALEKSANDER ZANOŠKAR v Vzdrževanju dvigal.

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

ELEKTRODE JESENICE

Podjetje je zapustil en sodelavec.

JUBILANTI

Za 10-letni delovni jubilej čestitamo ELVISU PJEVIČU iz Varilnih žic.

Rafko Penič, univ. dipl. ekon., vodja Kadrovske službe, Elektrode Jesenice

NOŽI RAVNE

JUBILANTI

Za 10-letni delovni jubilej čestitamo sodelavcema iz Mehanske obdelave DARKU OŠLAKU in GORAZDU VERDNIKU.

Jubilant z 20 leti delovne dobe je postal ANDREJ KRIČEJ iz Mehanske obdelave. Čestitamo!

Dragica Pečovnik, univ. dipl. soc., kadrovska menedžerka, Noži Ravne

SUZ

V začetku marca se nam je v obratu Jeklovlek pridružil nov sodelavec NENAD STOJMILOV. Invalidsko se je upokojil PETAR TUTNOV iz obrata Jeklarna. Zahvaljujemo se mu za dolgoletno delo in mu v pokoju želimo vse najlepše.

JUBILANTI

40-letni delovni jubilej je dosegel RAMIZ PAJIČ iz obrata Jeklovlek. Čestitamo!

Mag. Tanja Avguštin Čufer, Kadrovska služba, SUZ

ZIP CENTER

Marca ni bilo kadrovskih sprememb.

Jasna Tošič, poslovna sekretarka, ZIP center

besedilo Petra Žvan, tržna analitičarka, Acroni
foto Stane Jakelj, RCJ, in Dimitrij Novicki, Acroni

»NE BOJIM SE SPREMEMB, SPREJEMAM JIH Z NASMEHOM«

Tokrat smo se pogovarjali z našim novim mladim sodelavcem Dimitrijem Novickim, ki je med nas acronijevce prišel prav iz Moskve. V Acroniju je prevzel naloge strokovnega sodelavca v oddelku logistike. Pravi, da je imel hitrega tempa metropolitanske Moskve počasi dovolj, sedaj pa se navdušuje nad raziskovanjem slovenskih lepote, tako kulturnih kot naravnih.

V letošnjem januarju ste postali »novopečeni acronijevce«, okrepitev logističnega oddelka. Od kod prihajate? Ste se tudi na dosedanji poklicni poti ukvarjali z logistiko? Kakšni so vaši prvi vtisi o podjetju?

Prihajam iz Moskve, prestolnice Ruske federacije, in imam kar nekaj izkušenj na področju logistike. Tri leta sem delal kot vodja pomorske logistike v skupini KOKS. Moje delovne naloge so vključevale predvsem organizacijo železniškega in pomorskega transporta grodlja, ki ga proizvaja podjetje OAO Tulačermet.

Prve vtise o podjetju sem pridobil maja lani, ko sem bil v Sloveniji na počitnicah. Predstavniki skupine KOKS in skupine SIJ so mi omogočili ogled celotne proizvodnje v Acroniju in Metalu Ravne. Takrat sem imel priložnost spoznati strukturo vodstva podjetja in proizvodnjo. Pozitivna izkušnja, ki je poglavito vplivala na odločitev, da sem postal del ekipe Acronija.

Kako boste lahko dosedanje izkušnje uporabili na oddelku logistike Acronija?

Po nekajmesečnem delu v Acroniju vidim, da lahko dosedanje izkušnje s področja logistike uspešno uporabljam za izboljšanje poslovanja podjetja, še posebno pri prekomorskih prevozi in izvozu proizvodov na ruska tržišča. Pridobljene izkušnje na področju logistike mi omogočajo hitrejše in lažje razumevanje specifičnosti poslovanja podjetja.

Ste del oddelka, ki močno vpliva na uspešno poslovanje podjetja. Zakaj menite, da je logistika tako pomembna dejavnost nekega poslovnega sistema? Oziroma če vas vprašam drugače, kaj je vaš največji izziv v novi službi, kateri so vaši najpomembnejši cilji?

Organizacija logistične verige je pomemben dejavnik pri poslovanju vsakega uspešnega poslovnega sistema. Ta dejavnik je še posebno prisoten pri metalurški proizvodnji, ki jo specifičirajo tehnološko zahtevne operacije in kjer so potrebe po optimizaciji delovnih procesov še večje. Oddelek logistike je vpleten na vseh stopnjah proizvodnje, od dobave surovin, rezervnih delov do dostave končnih proizvodov kupcem, izpolnjuje pa tudi interne potrebe po logističnih procesih med posameznimi obrati. Skratka, logistika igra pomembno vlogo pri uspešnem poslovanju podjetja.

Samo če je logistična dejavnost učinkovita, se lahko izognemo nepotrebnim izgubam materiala ali nepotrebnim drugim stroškom, ki bi se lahko pojavili v primeru neurejenosti logističnega področja. Ena glavnih nalog

Utrinki Moskve, ki jih je posnel Dimitrij Novicki

oddelka logistike je prav gotovo tudi razvoj in izboljšanje logističnih procesov, tako na interni ravni kot tudi zunanji. Kot prvi primer lahko navedem vpeljavo novega sistema optimizacije sodelovanja med različnimi obrati podjetja, kjer se bo velik del napredka pokazal po implementaciji ERP-sistema Oracle. Drugi primer, področje, na katerem delam trenutno, pa je izboljšanje prodajne logistike, kjer se posvečamo internemu pregledu, odgovornosti in distribuciji med oddelki, optimizaciji stroškov in elaboratom zunanjih tokov transporta kot tudi optimizaciji transportnih metod.

S svojim znanjem in izkušnjami iz preteklosti lahko aktivno prispevam k uspehu logističnega oddelka, hkrati pa sem odprt za nove ideje in znanja, ki jih lahko pridobim v Acroniju. Moj glavni cilj je prispevati k dobičkonosnosti podjetja, delati s polno energijo in potencialom, pokazati kreativnost in odgovornost, tako do podjetja kot do sodelavcev.

Ali je to vaše prvo delovno mesto v tujini?

Je bila težka odločitev, da pridete v Slovenijo?

V preteklosti sem delal v tujini le v času službenih potovanj, na katerih sem preživel veliko časa. Selitev v Slovenijo je bila lahka odločitev, ker preprosto nisem mogel izpustiti tako dobre priložnosti, kjer bom lahko prispeval in pridobil nove izkušnje, ki bodo nov korak na moji poslovni poti.

Ali vam je prihod v Slovenijo predstavljal velik »kulturni šok«?

Kaj najbolj pogrešate od doma?

Ne morem reči, da je bila selitev v Slovenijo zame kulturni šok. Velikokrat sem potoval v tujino in sem bil seznanjen z evropskim načinom življenja in kulturo. Vedno sem se smatral za bolj „zahodno usmerjenega“ člana nove ruske generacije, predvsem zato, ker je zahod name osebno vedno imel velik vpliv, že v otroštvu. Možnost selitve v Evropo ali ZDA je bila nekako vedno prisotna.

To, kar resnično pogrešam v Sloveniji, so člani moje družine, a napredna komunikacijska tehnologija nam danes omogoča, da smo redno v stiku (internet, skype), tako da se nikoli ne počutim povsem odrezano od domačih. Z menoj je prišlo tudi moje dekle in njena podpora je dodatna vzpodbuda, da se hitro učim in izpopolnujem. Samo okolje tu mi ustreza, saj sem imel hitrega tempa metropolitanske Moskve počasi dovolj. Sedaj živiva v stanovanju v Kranju, ki je krasno izhodišče za raziskovanje in potepanje po Sloveniji in okoliških državah, pa tudi v službo ni daleč. Prej sem namreč porabil več kot tri ure za prevoz do delovnega mesta in

nazaj. Povsem zadovoljen sem, kako se moje življenje odvija trenutno, in z veseljem sprejemam dnevne naloge.

Kako bi se opisali z nekaj besedami?

Samocenjevanje nikoli ni lahka naloga, saj vem, da prevečkrat poudarjamo svoje dobre strani, na slabe pa največkrat pozabimo. Odgovor na vprašanje, kakšen sem, bi najlažje dobili od mojih sodelavcev. Lahko rečem, da mi je najbolj pomembno, da imam aktivno vlogo v življenju, sem pozitivno naravnani in polni optimizma. Ne bojim se sprememb in se trudim, da jih sprejemam z nasmehom.

Kaj pa prosti čas? Kako se sprostite po napornem delavniku?

Za katere hobije si vzamete največ časa?

Trenutno največ svojega prostega časa preživljam ob učenju slovenskega jezika. To ni naloga, ki bi jo sprejel le zaradi potreb službe, ampak mi je v veselje; zanimivo spoznanje, da se lahko lažje vključim v kulturo Slovencev, običaje in lokalni krog prebivalstva.

Življenje v Sloveniji in trenutne delovne obveznosti mi dopuščajo preživeti več časa s svojo mlado družino in tudi za ukvarjanje s hobiji. Trenutno posvečam precej časa raziskovanju slovenskih lepote, tako kulturnih kot naravnih, in zelo mi je všeč, da so te lepote dokaj blizu. Sem navdušen fotograf in me najbolj navdušuje narava. Upam, da bom v prihodnje imel več časa tudi za športne aktivnosti, kot sta kolesarjenje in plezanje. Sem tudi navdušen zbiratelj modelov letal HERPA, pri čemer se je življenje v Sloveniji ponovno izkazalo kot pozitivno, saj so ti modeli v Evropi precej cenovno ugodnejši kot v Rusiji.

Za konec, nam lahko predstavite svoje vodilo v življenju, ki vas vedno znova pelje naprej?

Kaj me žene dalje, je lahko neskončna tema za pogovor. Stvari, ki me vzpodbujajo, so stalna potreba po samoizpopolnjevanju, poklicni rasti in izpolnjevanju ambicij, pridobivanje trdne pozicije v življenju in seveda zagotavljanje prihodnosti za mojo družino. Trenutno imam najboljšo priložnost, da to tudi uresničim. Vse je v mojih rokah in trudil se bom po svojih najboljših močeh.

Hvala, da ste si vzeli čas za pogovor. Želimo vam veliko uspeha v Acronijevi službi za logistiko in seveda tudi na osebnem področju. ●

besedilo Eleonora Gladež, vodja kadrovske službe, Metal Ravne
foto Dobran Laznik, Aperturia

POČASTITEV JUBILANTOV DELA LETA 2012

76 jubilarov dela je imel Metal Ravne v letu 2012, od teh sta dva 40-letna jubilara, štirideset jih dela v Metalu Ravne 30 let, šestindvajset je 20-letnih jubilarov in osem 10-letnih jubilarov dela. Serpa je počastila 12 jubilarov, dva 20-letna in deset 30-letnih jubilarov dela.

Prvi konec tedna v aprilu smo si rezervirali za počastitev jubilarov dela, sodelavcev, ki so zvesti podjetju 10, 20, 30 ali celo dolgih 40 let. Že navada je postala, da se najprej sprostimo ob krajšem kulturnem programu. Letos sta ga oblikovala kitarški orkester Glasbene šole Ravne in stand up komičarka Ana Marija Mitić. Prireditev je simpatično povezovala vedno naša Špela Šavc. Po fotografiranju sta sledila zakuska in druženje v predddverju Kulturnega centra Ravne. Bilo je prijetno.

Žal pa se vabilu niso odzvali mnogi sodelavci, ki bi jih vodstvo Metala Ravne in Serpe želelo počastiti. Upam, da so bila za to kriva naključja. Srečati se s sodelavci in obuditi spomine pa morda reči tudi katero za naprej naj bi bilo prijeten del našega sodelovanja in bilo bi prav škoda, če ga ne bi izkoristili. ●

▼ Špela Šavc se je tudi tokrat izkazala kot odlična povezovalka programa.

▼ Znani stand up komičarki Ani Mariji Mitić smo se nasmejali do solz.

▼ Počastili smo dva sodelavca, ki imata za sabo 40 let delovne dobe, Olgo Penec in Otmarja Juha. Slavljenca v družbi direktorja Andreja Gradišnika in vodje kadrovske službe Eleonore Gladež.

▲ Največ je bilo jubilarov s 30 leti delovne dobe; 1. vrsta od leve proti desni: Dragica Kotnik, Veljko Djordjević, Marko Pavše, Drago Križovnik, Srečko Koren, Jože Hovnik, Karmen Stražišnik, Marjan Piko, Maks Sadovnik, Jože Laznik in Stanko Razgoršek, 2. vrsta od leve proti desni: Miran Kališnik, Franjo Lipnik, Janko Ošep, Zorko Bobek, Hinko Lipovnik, Vinko Golob, Boris Kajžer, Jože Levar in Zvonko Franc.

▲ 20-letni jubilarji, od leve proti desni: Vincenc Uršnik, Tonček Hribernik, Rajko Račnik, Matjaž Račnik, Marija Vogel, Silvo Poročnik, Bernarda Janet, Niko Podvinski, Jure Jamer, Valerija Mandl, Miran Kadiš, Milan Gradišnik, Janez Jehart, Franjo Jauk, Valentin Svetec in Branislav Keček

▲ Pa še šopek 10-letnih jubilarov, od leve proti desni: Andrej Špiler, Davorin Šeruga, Peter Breznik, Andrej Gerdej in Danijel Praznik

besedilo Marjan Kašnik, vodja ponudbenega oddelka, Noži Ravne
foto Arhiv Nožev Ravne

SREČANJE UPOKOJENCEV NOŽEV RAVNE

Po letu dni so se pri Nožih Ravne ponovno zbrali upokojenci družbe na že tradicionalnem srečanju.

• Direktor Nožev Ravne Darko Ravlan je toplo pozdravil nekdanje sodelavce.

• Dobra volja se vidi na obrazih udeležencev.

Letos je potekal zbor upokojencev v jedilnici Nožev Ravne, kjer jih je pozdravil direktor družbe Darko Ravlan in jim predstavil poslovne rezultate za leto 2012, že izpeljane in tudi predvidene naložbe. Odgovarjal je na vprašanja upokojencev, ki so se v veliki meri nanašala na prihodnost družbe Noži Ravne.

Po pogovoru je sledil skupinski ogled proizvodnje, kjer so

bili za obiskovalce najbolj zanimivi novi stroji in novi izdelki, ki jih še niso poznali.

Srečanje se je zaključilo ob dobri hrani in pijači v bližnji gostilni ter seveda ob obujanju lepih spominov na delovne dni.

Upokojenci se zahvaljujejo direktorju za čas in pomoč pri izvedbi srečanja in ogleda družbe. •

besedilo Robert Krajnc, dipl. del. ter., delovni terapevt, ZIP center

foto Robert Krajnc, ZIP center

VLOGA DELOVNEGA TERAPEVTA V INDUSTRIJI IN ZAPOSLOVITVENI REHABILITACIJI

CRİK – Center za rehabilitacijo invalidov Koroške v ZIP centru

Delovna terapija postaja v svetu in pri nas nepogrešljiv sestavni del rehabilitacije in v procesu uspešno dopolnjuje druge metode. Število delovnih terapevtov se je po letu 1950 drastično povečalo; v Sloveniji nas je bilo leta 2011 zaposlenih že okoli 500.

Že ime delovna terapija pove, da gre za rehabilitacijo z delom oziroma namenskimi aktivnostmi. Ko predpisujemo to terapijo, pri uporabnikih naletimo tudi na nerazumevanje; češ »prišel sem k vam, da se bom zdravil, ne pa delal«. Vzrok gre iskati tudi v tem, da napoteni v rehabilitacijo in na žalost tudi mnogi zdravstveni delavci ne vedo, kakšna sta namen in končni cilj tega dela obravnave/rehabilitacije. Osredotoča se namreč na aktivnosti, ki jih posameznik mora ali želi početi na področju ožjih in širših dnevnih aktivnosti. Galenova misel, da je delo najboljši zdravnik, je rdeča nit razvoja stroke delovne terapije.

Delovna terapija je zdravstvena stroka; delovni terapevti smo torej zdravstveni delavci, ki pomagamo in svetujemo pri izboljšanju/ohranjanju izvajanja vsakodnevnih aktivnosti osebam s telesnimi okvarami, kroničnimi stanji, duševnimi težavami, težavami pri učenju, staranju ...

DELOVNA TERAPIJA V INDUSTRIJI

Kljub zaostreni gospodarski situaciji sta varnost in zdravje pri delu eden temeljev uspešnega delovanja podjetja. Zdrav delavec na urejenem in varnem delovnem mestu je najbolj produktiven.

Delovni terapevti smo usposobljeni za izvajanje delovne rehabilitacije. Zaradi specifičnega razumevanja kompleksnega in dinamičnega odnosa med zaposlenimi, okoljem in delom uspešno odpravljamo ovire oziroma vzpostavljamo pogoje za nemoteno delovanje. Že v času študija in kasnejših usposabljanj pridobivamo znanja in sposobnost ocenjevanja interakcije delovnih zahtev in delovnega okolja skozi podrobno, znanstveno utemeljeno analizo.

S celostnim pristopom ocenjujemo vpliv dobrega počutja, kognicije, telesne okvare, psihosocialne in zdravstvene

dejavnike, ki vplivajo na delovno storilnost. S strokovno oceno olajšamo razumevanje dobljenih rezultatov kompleksnega psihosocialnega in fizičnega delovnega okolja.

Vrednotenja in posredovanja so, ob upoštevanju delovnega okolja in zahtev dela, prilagojena potrebam naročnika. S tem je omogočeno uspešno sodelovanje.

Vloga in učinki delovne terapije v industriji:

- povečati stopnjo funkcioniranja po poškodbi ali bolezni in ohraniti želeno kakovost delavca,
- svetovanje in načrtovanje prilagoditve delovnih mest,
- ergonomično oblikovanje delovnega okolja,
- izvajanje programa promocije zdravja pri delu,
- zmanjševanje absentizma,
- omogočiti varno in pravočasno vrnitev posameznikov na delo po poškodbi ali bolezni,
- sanirati in v prihodnje preprečiti poškodbe in bolezni,
- pomoč posameznikom pri ponovni vzpostavitvi njihove vloge kot delavca, ki lahko prispeva k samozavesti, s tem pa dobi vlogo produktivnega člana družbe in preprečuje negativne psihosocialne posledice brezposelnosti.

ZAPOSLOVITVENA IN POKLICNA REHABILITACIJA

Eno izmed področij, kjer se delovni terapevt zaposluje, sta tudi zaposlitvena in poklicna rehabilitacija, ki jo v ZIP centru, kjer imamo dolgoletne izkušnje pri usposabljanju in zaposlovanju invalidnih oseb, na osnovi koncesije MDDSZ uspešno izvajamo že od leta 2006. Vse storitve zaposlitvene oziroma poklicne rehabilitacije izvajamo člani strokovnega tima Centra za rehabilitacijo invalidov Koroške (v nadaljevanju CRİK):

▲ Delovni preizkus na normiranem delu

- ▶ zdravnik – specialist medicine dela, prometa in športa,
- ▶ psihologinja,
- ▶ andragoginja,
- ▶ socialna delavka,
- ▶ delovni terapevt,
- ▶ tehnolog.

CRIK je samostojna organizacijska enota ZIP centra in eden od 14 izvajalcev v mreži izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v Sloveniji.

Cilj zaposlitvene rehabilitacije je, da se invalida usposobi za ustrezno delo, da se zaposli, zaposlitev obdrži, v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero.

Moje delo v timu, torej delo delovnega terapevta, je predvsem ocena delovne učinkovitosti, delovnega vedenja in osebnostne prilagoditve delu in delovnemu okolju.

Ocenjevanje poteka v različnih delovnih situacijah, z uporabo različnih delovnih vzorcev in oblik situacijskega ocenjevanja; vsebina dela je izbrana tako, da se čim bolj približa pogojem realnega delovnega okolja ali potencialnega novega delovnega mesta/dela. Ocenjevanje poteka individualno ali v skupini in zajema naslednja področja:

- ▶ ocena delovnih lastnosti, naravnosti, motivacije in interesov,
- ▶ ocena delovne vzdržljivosti, obremenljivosti, občutljivosti na dejavnike v okolju, stabilnosti, nihanje telesa ali daljšega obdobja, utrudljivosti, psihomotoričnega tempa itd.,

- ▶ Test spominskega delovanja v situacijskem ocenjevanju in spremljanju

- ▶ Test koordinacije, spretnosti, fine motorike in moč prijema

- ▶ ocena delovnih veščin, spretnosti, samostojnosti, fleksibilnosti, sposobnosti zagotavljanja ustrezne kakovosti pri delu in opažanja napak,
- ▶ ocena doseganja kriterijev delovne učinkovitosti z vidika kakovosti in kvantitete,
- ▶ sposobnosti razumevanja različno posredovanih navodil (pisna, ustna, demonstracija) in njihovega upoštevanja, sposobnost praktičnega osvajanja novih znanj,
- ▶ telesne zmožnosti in ročne spretnosti: moč in spretnosti rok, lateralizacija, hitrost motoričnega odzivanja, koordinacija, obvladovanje telesnih položajev ...
- ▶ ocena doseženega nivoja znanj in sposobnost novega učenja, preizkusi znanja iz različnih področij, obvladovanje informacijsko-komunikacijske tehnologije,
- ▶ ocena osebnostne prilagoditve delovnemu okolju, medosebne delovanja, vključenost in položaj v skupini, komunikacija s sodelavci in nadrejenimi in način uveljavljanja v skupini.

V zaključku predrehabilitacijske obravnave napišemo poročilo oziroma mnenje o ravni delovnih sposobnosti, znanj, delovnih navad in poklicnih interesov oziroma oceno zaposlitvenih možnosti uporabnika. Ob zaključku zaposlitvene rehabilitacije pa mora biti iz ocene predvsem razvidno, ali je invalid zaposljiv v običajnem delovnem okolju, v podporni ali zaščitni zaposlitvi, za katera dela je usposobljen in kakšne podporne storitve ali prilagoditve potrebuje na delovnem mestu. ●

ANALIZA ŽIVLJENJSKEGA CIKLA

Širjenje okoljevarstvene zavesti je privedlo številne organizacije k snovanju metod, ki bi ugotovljale vpliv izdelkov na okolje. Najbolj uporabljena in uveljavljena je metoda analize življenjskega cikla (LCA), ki presoja vpliv izbranega izdelka na okolje v vseh življenjskih fazah: proizvodnji, uporabi in odstranitvi.

Pomena naravnega okolja in dolžnosti, da ga poskusimo kar najbolje ohraniti za prihodnje rodove, se zaveda vse več ljudi. Nad vse pomembno je, da se tega zavedajo tisti, ki lahko za ohranitev okolja tudi veliko storijo – ozaveščeni predstavniki tistih industrijskih panog, ki s svojim delovanjem močno vplivajo na naravo.

Najučinkovitejši način za zanesljivo oceno celotnega vpliva na okolje različnih materialov je tako imenovana analiza življenjskega cikla posameznega izdelka (Life Cycle Assessment, LCA). Metoda je namenjena ugotavljanju vplivov izdelka na okolje v njegovem celotnem življenjskem ciklu (»od zibelke do groba«), upošteva tako proizvodnjo in uporabo kot tudi odstranitev izdelka. Gre torej za metodo, na kateri sloni odločanje med alternativnimi tehnologijami proizvodnje določenega izdelka (pri proizvajalcu) oziroma odločanje med posameznimi primerljivimi izdelki (pri kupcu oziroma investitorju).

V preteklosti se je tudi podjetje Acroni vključilo v projekt izdelave analize življenjskega cikla LCA za nerjavno debelo pločevino grupe 304, 316 in 2205. Za projekt smo uporabljali programsko orodje GaBi. Naš namen je bil pokazati, da se tudi jeklarska industrija zaveda, kako pomembna je sinergija z okoljem, v katerem delujemo.

Prav racionalno ravnanje s snovmi upošteva dve osnovni načeli:

- ▶ zmanjšanje porabe naravnih, neobnovljivih virov;
- ▶ zmanjšanje pritiskov na okolje, ko snovi ali izdelki postanejo neuporabni in se spremenijo v odpadke.

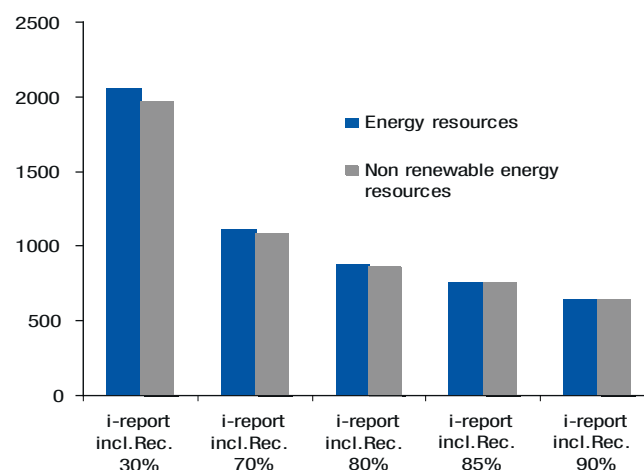
Prednost jeklarske industrije je v tem, da se njeni končni izdelki ob zaključku življenjskega kroga lahko 100-odstotno reciklirajo. Prav tako se lahko reciklira večina odpadkov, ki nastajajo tekom procesa.

Z analizo življenjskega cikla nerjavne debele pločevine smo

▲ Skladišče odpadnega železa

med drugim tudi dokazali, da z večjim deležem odpadnega železa in jekla v vložku zmanjšujemo porabo energije ter ostale pritiske na okolje.

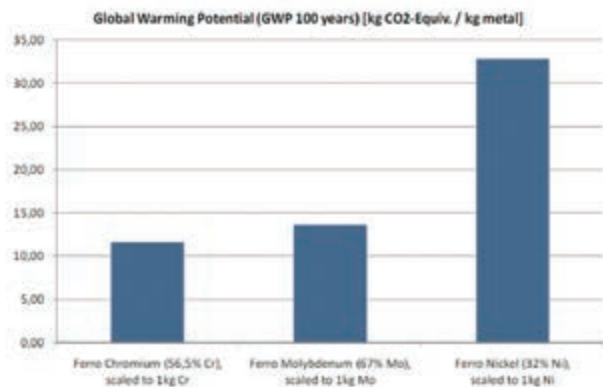

▲ Graf 1: Odstotek odpadnega jekla v vložku za izdelavo jekla močno vpliva na porabo energije

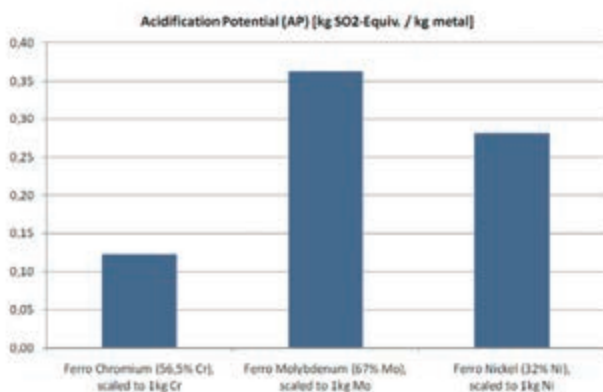
Analiza je namreč pokazala, da z večanjem deleža odpadnega jekla in železa v vložku, namenjenim v peč, zmanjšujemo vpliv na globalno segrevanje ozračja – GWP (preračunana količina CO₂, izpuščenega v zrak v 100 letih), na zakisanost ozračja – AP (preračunano na količino izpuščenega SO₂ v zrak), evtrofikacijo – EP (proces večanja količine biomase v vodi kot posledica povečane koncentracije anorganskih hranil (npr. nitratov in fosfatov) v ekosistemu) in fotokemični ozonski potencial – POCP.

KAKO PA ONESNAŽUJEMO ZRAK S PRETALJEVANJEM LEGUR?

▸ Graf 2: Primerjava vpliva uporabe legur na globalno segrevanje ozračja

▸ Graf 3: Primerjava vpliva uporabe legur na zakisanost ozračja

Največji vpliv na globalno segrevanje ima uporaba FeNi, medtem ko FeMo močnejše vpliva na zakisanost ozračja.

To je samo nekaj rezultatov projekta, saj smo za izdelavo celotne analize življenjskega cikla nerjavne debele pločevine, poleg emisij v zrak, merili tudi obremenjenost ostalega okolja skozi vsa obdobja življenjskega cikla naših nerjavnih izdelkov. ●

▸ Predelava plošč nerjavne debele pločevine v proizvodnji Acronija

▸ Plošče nerjavne debele pločevine so pripravljene za prodajo.

▸ Industrijsko postrojenje, izdelano iz nerjavečega jekla

VSE JE RELATIVNO IN NIČ NI SKRITO

$E = mc^2$ je v fiziki zelo znana Einsteinova enačba, ki obravnava razmerje med maso in energijo. Vse je relativno in nič ni tako skrito, da ne bi slej ko prej postalo očitno!

Ne nameravam pametovati o teoriji relativnosti, nekako pa se mi je utrnila misel, da je v vsem, kar nas obdaja kot materija, vedno prisotna energija in obratno. Energija zaradi omejenosti virov, pa naj si bo to dejansko ali umetno ustvarjeno pomanjkanje, postaja vse bolj cenjeno blago. Ker je v zadnjem času vse bolj pomembna tema učinkovita raba energije, obnovljivi viri energije in še kaj, kar je IN, bi vas rad v teh nekaj besedah, ki sledijo, opozoril na osnovne vire, ki so v vsej zgodovini brezplačno pripadali vsem živim bitjem, a kot kaže, ne bo več dolgo, ko bodo tudi ti zaradi naše nespameti in pohlepa določenih posameznikov oziroma multinacionalk postali najbolj iskano tržno blago.

SONCE, ZRAK IN VODA

Evropska direktiva o koncesijah za pitno vodo je pred kratkim sprožila kar obsežno akcijo proti tako imenovani privatizaciji teh virov. Mediji so se dokaj obširno razpisali o tem, vse dokler tema zaradi domačih političnih dogajanj ni postala zanje kar naenkrat povsem nepomembna.

Čeprav trdijo bolje poučeni viri, da enačenje sprejetja direktive o koncesijah s privatizacijo vode ni na mestu, pa vseeno ne gre biti pri tem vsaj malo nezaupljiv in preveriti, kako je sedaj zadeva urejena in kaj lahko še sledi tej direktivi v kombinaciji z državnimi in lokalnimi predpisi.

Citiram iz oddaje Vroča tema na radiu HIT z dne 15. 2. 2013 (<http://www.radiohit.si/koncesija-za-pitno-vodo>).

Po veljavni zakonodaji se za neposredno rabo vode, ki se izvaja kot gospodarska javna služba, podeljujejo vodna dovoljenja in ne koncesije. Po podatkih iz vodne knjige je trenutno za neposredno rabo vode za oskrbo s pitno vodo, ki se izvaja kot gospodarska javna služba, podeljenih 974 vodnih dovoljenj. Vodna dovoljenja se podeljujejo občinam, ki pa si upravljanje javnih vodovodov urejajo najprej same. Večinoma gre za javna komunalna podjetja.

Nina Štros, Greenpeace Slovenija, pravi, da že podatek, da se je s to direktivo ukvarjalo ministrstvo za finance in ne katero drugo, morda vsebinsko bolj kvalificirano ministrstvo, pove dovolj. »Praviloma vstop zasebnega kapitala vedno povzroči dvig cene za končnega odjemalca, medtem ko se kakovost storitve ne izboljša,« poudarja.

Meni se cena za storitev distribucije niti ne zdi toliko problematična kot to, da bodo koncesionarji zato, da zaščitijo svojo pravico (ki so jo plačali !? s čim že?) zaprli dostop do izvirov, kar pa pomeni, da nam bodo dejansko zaračunavali vodo in ne storitev. Poleg tega bodo lahko vodo distribuirali v druge dele sveta, bitja, ki potrebujejo vodo za življenje, pa bodo ob izviru umirala od žeje.

Ljudje in vsa živa bitja so se vedno zadrževala v bližini vode in vodni viri ne smejo postati last kapitala.

Podnebne spremembe so, kot kaže, dejstvo in prav vseeno je, ali so posledica prevelike količine tako imenovanih toplogrednih plinov ali česa drugega. V Sloveniji imamo na srečo še razmeroma dovolj kakovostne pitne vode in skrajni čas je, da jo zavarujemo tako pred onesnaženjem kot pred pohlepom kapitala.

Bojim se, da se za Evropsko direktivo skriva interes kapitala, da se pripravi osnovo za ... podelitev koncesije do virov pitne vode. Pitna voda je dragocenost, ki nima cene in mora ostati javna dobrina ter brezplačno dostopna vsem živim bitjem.

• Vse pod nadzorom? Ni videti.

• Na zdravje!

• Le kaj ji manjka?
Nič. Preveč življenja v njej! Le od kod?

• Glavni vir pitne vode

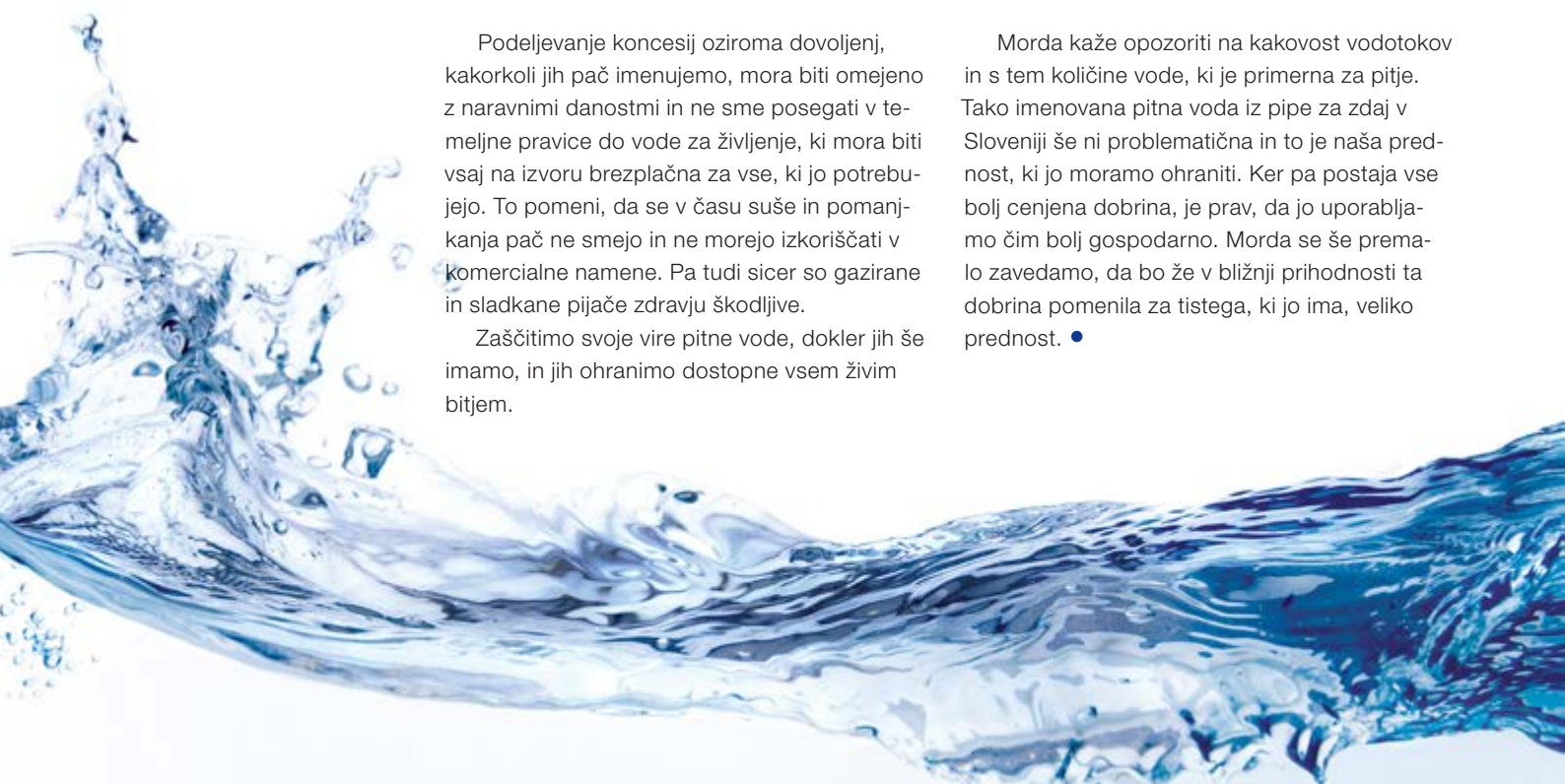

• Pitna voda izpod zemlje

Podeljivanje koncesij oziroma dovoljenj, kakorkoli jih pač imenujemo, mora biti omejeno z naravnimi danostmi in ne sme posegati v temeljne pravice do vode za življenje, ki mora biti vsaj na izvoru brezplačna za vse, ki jo potrebujejo. To pomeni, da se v času suše in pomanjkanja pač ne smejo in ne morejo izkoriščati v komercialne namene. Pa tudi sicer so gazirane in sladkane pijače zdravju škodljive.

Zaščitimo svoje vire pitne vode, dokler jih še imamo, in jih ohranimo dostopne vsem živim bitjem.

Morda kaže opozoriti na kakovost vodotokov in s tem količine vode, ki je primerna za pitje. Tako imenovana pitna voda iz pipe za zdaj v Sloveniji še ni problematična in to je naša prednost, ki jo moramo ohraniti. Ker pa postaja vse bolj cenjena dobrina, je prav, da jo uporabljamo čim bolj gospodarno. Morda se še pre malo zavedamo, da bo že v bližnji prihodnosti ta dobrina pomenila za tistega, ki jo ima, veliko prednost. •

KOROŠKA, CEPI SE PROTI KME!

Cepljenje proti klopnemu meningoencefalitisu

Zima se počasi poslavlja, narava se prebuja in z njo tudi klopi, ki lahko prenašajo različne bolezni. V naši regiji je velik delež klopov okuženih z virusom klopnega meningoencefalitisa (KME), po pojavnosti bolezni smo v slovenskem in tudi evropskem vrhu.

Koroška sodi med najbolj ogrožena področja s KME, kljub temu pa se za cepljenje še vedno odloča premalo ljudi. Na Koroškem za KME zbolijo povprečno 20 oseb na leto, bolezen pa so še posebno izpostavljeni tisti, ki se veliko časa zadržujejo v naravi, posamezniki pa se največkrat okužijo med nabiranjem gozdnih sadežev. Žal je zaradi trenutne gospodarske situacije cepljenje za mnogo prebivalcev Koroške težje dostopno.

Klopni meningoencefalitis je resno obolenje možganskih ovojnic in možganov, ki pusti dolgotrajne nevrološke posledice pri 35 do 58 odstotkih bolnikov. Bolezen spremljajo hud glavobol, slabost, omotičnost, bruhanje, otrdelost tilnika, lahko tudi motnje zavesti ter ohromitve mišic nog, rok in dihal. Bolezen v enem odstotku primerov lahko vodi celo v smrt. Zdravljenje klopnega meningoencefalitisa je simptomatsko, pri čemer se lahko zgolj lajšajo znaki bolezni, saj specifičnega zdravila ni. V večini primerov pa bolezen zahteva dolgotrajno bolnišnično oskrbo.

Tveganju obolelosti za klopnim meningoencefalitisom so izpostavljeni ljudje vseh starosti. Kljub temu pa se za cepljenje na Koroškem še vedno odloča premalo ljudi. Na Zavodu za zdravstveno varstvo Ravne ocenjujemo, da je na Koroškem precepljenih zgolj 15 odstotkov prebivalcev, letno pa se v ambulantni zavodu opravi cepljenje s približno 3.000 odmerki. V Avstriji, ki ima podobno endemično sliko kot Slovenija, je precepljenost približno 90-odstotna.

Bolezni so izpostavljeni predvsem tisti, ki se veliko časa zadržujejo v naravi oziroma na prostem. Po podatkih Inštituta

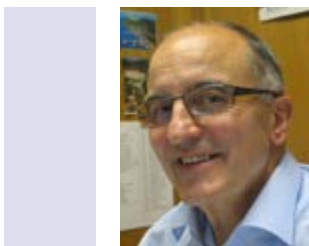
za varovanje zdravja se je v Sloveniji leta 2009 največ ljudi, kar 33 odstotkov, s klopnim meningoencefalitisom okužilo med nabiranjem gozdnih sadežev, 30 odstotkov se jih je okužilo med rekreacijo, 21 odstotkov pa med kmetovanjem.

Na Zavodu za zdravstveno varstvo Ravne cepljenje, ki je najbolj učinkovita zaščita, priporočamo vsem, ki živijo na ogroženih območjih, opravljajo delo v naravi oziroma se veliko gibajo na prostem, kjer bi lahko bili v stiku s klopom. Za osnovno cepljenje so potrebni trije odmerki cepiva. Interval med prvim in drugim odmerkom je en mesec do tri mesece. Tretji odmerek sledi čez pet do 12 mesecev po drugem odmerku. Za trajno zaščito posamezniki prejmejo tudi poživitevne odmerke, prvega čez 3 leta, nadaljnje pa vsakih 5 let. Cepivo je varno in učinkovito, cepijo pa se lahko vsi, otroci že od prvega leta starosti.

Ker lahko letos zaradi lanskoletnega večjega števila naravnega rezervoarja virusa (glodavcev) in vremenskih razmer pričakujemo še večje število okuženih klopov in s tem posledično večje število bolnikov s KME, bomo tudi letos v pomladnem času začeli obširno akcijo cepljenja proti KME.

Zavedamo se, da je Koroška ena izmed pokrajin, ki jo je gospodarska kriza najbolj prizadela, zato je na žalost cepljenje za marsikatero posameznika postalo težje dostopno. Od aprila naprej bomo skušali dostopnost do cepljenja približati večjemu številu ljudi, zato bomo v ambulantni prilagodili urnik cepljenja, družinam pa se bomo približali z družinskimi akcijskimi popusti. ●

O SPOMLADANSKI UTRUJENOSTI

RAFKO PENIČ, KADRI, ELEKTRODE

Če je usoda, ali je spomladanska utrujenost lahko del usode? Pogojno, da. Če se ji prepustimo, nas obvlada, nam je usojena. Pa je to nujno? Nikakor! Verjetno je malo takih, ki ne občutijo težav ob prehodu iz hladne, letos predolge polovice leta, v čas spomladanskega brstenja, rasti, intenzivnejšega življenja. Toda to še ne pomeni, da mora utrujenost zmagati. Poiskati si je treba zanimivo delo, ki nas privlači, v katerem uživamo, ki nas polno zaposli. Prav tako hitro pozabimo na utrujenost, če se odgovorno in zavzeto lotimo kakšnega neodložljivega dela. Kdaj pa kdaj pa lahko dopustimo, da je zmagovalka pomlad.

DIJANA ČVOROVIĆ STRUNA, OBDELOVALKA PALIC BERNS, SUZ

Zanimivo vprašanje, saj sama s tem nimam težav, ker se mene spomladanska utrujenost nikoli ne dotakne. Res pa je, da so ljudje v tem času pogosto utrujeni in zaspani, vendar bo ta utrujenost minila, ko bo posijalo toplo spomladansko sonce in se bomo lahko odpravili na dolge spomladanske sprehode. Jaz že komaj čakam, da bom svoj prosti čas izkoristila v naravi z otroki in štirinožnim prijateljem.

MOJCA KANALEC, KONTROLING, ACRONI

Vsi smo kar nekako sprejeli mit, da je zgodaj spomladi povsem normalno biti utrujen, brezvoljen in brez energije, saj naj bi k temu prispevale spremembe temperature, spremenjen metabolizem in poraba energije za obnovo telesa. Še pogosteje pa utrujenost občutimo kot posledico naporenega delovnega tedna ali stresne prelomnice v življenju. Najučinkovitejši recept je, da to prepoznamo in se zavemo, da so stvari, ki so potrebne za srečno in zdravo življenje, lahko povsem preproste. Spremenimo

prehrano, sprehodimo se po svežem zraku, vzemimo si čas zase in spustimo v našo bližino pozitivne ljudi.

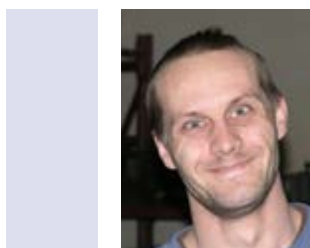
SUZANA PARADIŽ, MENTORICA V PROGRAMU SOCIALNA VKLJUČENOST, ZIP CENTER

Spomladanska utrujenost. Kaj je to? Zaradi spremembe narave nas tudi pomlad vsako leto obišče ob drugačnem času. Včasih malo zamuja in jo komaj čakamo, včasih pa nas preseneti in prehitijo zimo. Prepozna pa ni nikoli, kadarkoli pride, je dobrodošla. Zame je, odkar imamo doma psa, celo leto pomlad. Psa moram peljati na sprehod ob vsakem vremenu in pomlad te sprehode še podaljša in polepša. Torej, k meni ne prinese utrujenosti in zaspanosti. Postali sva dobri prijateljci.

JANEZ PONGRAC, RAVNALEC TO, NOŽI RAVNE

Spomladanska utrujenost? Je ne poznam! Pri meni je bolj prisotna zimska utrujenost. S prihodom pomladi pride pomladanska razposajenost. Sprehodi

Pomladi se vsi veselimo, malo manj pa njene zveste spremljevalke, spomladanske utrujenosti. Se ji pustite zdelati ali jo zmeljete v prah? Veseli bomo kakšnega dobrega nasveta, kako storiti slednje.

v naravi, kolesarjenje ... so stvari, ki mi napolnijo baterije. S pomladjo pride tudi pozitivna energija, narava se prebuja, kar vpliva tudi na moje dobro počutje.

razmišljam ter gledam številke, najbolj vrne energijo delo na vrtu ali okrog hiše. Seveda pa to delo ne sme biti preveč naporno, biti pa mora tiste vrste, ki me veseli.

mladanska opravila okrog hiše, pa je dobro, da si delo razdelimo in postopoma preidemo na polni fizični napor. Pomembno je, da smo veliko na svežem zraku, s tem pa bo tudi naše počutje boljše. ●

**JANKO OŠEP, DELOVODJA
BRUSILNICE, SERPA**

Spomladanska utrujenost se gotovo pojavi vsako pomlad, še posebno če je zima tako dolga, kot je bila letos. Znake utrujenosti pa se da zmanjšati, če smo tudi v zimskem času kar se da fizično aktivni. Mislim predvsem na možnosti, ki nam jih omogoča tudi naše podjetje – zimski bazen, savne, smučišče. Potem pa so tu še sprehodi v naravo itd. Zdaj pa ko so se zunaj že začela spo-

**LUDVIKA ENCI, VODJA ODDELKA
KONTROLING, METAL RAVNE**

Meni, ki pri svojem delu sedim, veliko

besedilo Stane Jakelj, razvojni inženir za nerjavna jekla, RCJ – Oddelek jekel in tehnologij

foto Stane Jakelj, RCJ – Oddelek jekel in tehnologij

POLMESEC NAD PLANIKAMI

Polmesec nad planikami je naslov dokumentarnega film, ki nastaja v produkciji Studia Virc po naročilu RTV Slovenija. Projekt je bil izbran na javnem natečaju RTV za odkup del neodvisnih producentov v letih 2012/13. Režiser filma je Žiga Virc, ki je bil leta 2010 nominiran za oskarja za film Trst je naš!

Film v okviru prihajajoče stote obletnice začetka prve svetovne vojne obravnava vlogo Bošnjakov na soški fronti in prvo džamijo v Alpah, zgrajeno v Logu pod Mangartom leta 1916. Zgodovinski moment vzpostavlja paralele s kasnejšimi generacijami Bošnjakov, ki so prihajali v Slovenijo zaradi ekonomskih razlogov. Film snemajo na različnih lokacijah v Sloveniji ter Bosni in Hercegovini, v njem pa nastopa tudi skupina starejših mož z Jesenic, ki so v Slovenijo prišli v šestdesetih in sedemdesetih letih prejšnjega stoletja.

Vsi sogovorniki v filmu so nekdanji delavci Acronija, nekateri še Železarne Jesenice. Zato se je ustvarjalcem filma porodila odlična ideja, da intervjuje z njimi posnamejo v njihovem nekdanjem delovnem okolju proizvodnje, kjer so preživeli mladost. Tako skozi intervju z njimi lažje doumemo tudi način razmišljanja njihovih prednikov – bošnjaških vojakov, njihove dileme, strahove, sanje in želje. Proizvodni obrati Acronija so kot kulisa, kot kontekst za lažje razumevanje njihovega načina razmišljanja.

• Snemalna ekipa v obratu Vročna valjarna

• Eden od glavnih akterjev novonastajajočega filma Polmesec pod planikami Atif Rekić. Ob njem sta levo sin Edin Rekić in desno

Režiser filma Žiga Virc

Med snemanjem v Vroči valjarni

Snemanje je potekalo v prijetnem vzdušju, še posebno pristno in pristrčno je bilo srečanje z nekdanjimi sodelavci. Spomini in misli so stekli same od sebe. Izjemno lepo je bilo videti žar v očeh teh ljudi, ko so pripovedovali o svojem delu in življenjski poti. Še vedno čutijo neizmerno pripadnost podjetju Acroni, še prej Železarni Jesenice, ki jim je vse življenje bila vir novih priložnosti in novega življenja.

Proizvodni obrati Acronija bodo v filmu prikazani kot okolje, ki je tem delavcem prineslo eksistencialno, poklicno in družbeno alternativo njihovem dotedanjemu življenju v Bosni in Hercegovini in je še danes simbol njihove želje po boljšem življenju. Jeklo, ogenj in proizvodni zvoki pa so izvrstna in estetska avdio-vizualna metafora tudi okolju vojne in fronte, ki so je bili deležni njihovi predniki na soški fronti. ●

svak Edin Bajrić med pogovorom pri tehnični debele pločevine.

Vsi trije glavni akterji filma v pogovoru z režiserjem Žigo Vircem

besedilo Stane Jakelj, razvojni inženir za nerjavna jekla, RCJ – Oddelek za materiale in tehnologije

foto Arhiv KPD Josipa Lavtizarja Kranjska Gora

GORENJCI NAJBOLJŠI NA FESTIVALU KOMEDIJE

Zadnji konec tedna v marcu se je v Pekrah pri Mariboru zaključil 9. festival komedije, ki je potekal skozi ves mesec. Letos so največjo bero nagrad festivala odnesli gorenjski ljubiteljski odri. Kar za profesionalne gledališnike pomeni uvrstitev na Festival komedije v Celju, tako je uvrstitev na Festival komedije v Pekrah za amaterska gledališča ena najboljših potrditev odličnega in profesionalnega dela. Če pa so tu tudi priznanja, je uspeh toliko večji.

Utrinki iz predstave Na slepo

Tako je priznanje za najboljšo režijo prejel Gregor Čušin za predstavo Na slepo v izvedbi Ta bol' teatra pri Kulturno-prosvetnem društvu (KPD) Josipa Lavtizarja Kranjska Gora. Za najboljšo predstavo po izboru publike je bila proglašena komedija To imamo v družini v režiji Marjana Bevka in izvedbi Gledališča Toneta Čufarja Jesenice. Loški oder je bil s predstavo Bosa v parku v režiji Matije Milčinskega najboljši po izboru žirije, v isti predstavi pa si je naziv naj komedijantke za leto 2013 z vlogo gospe Banksove priigrala Juša Berce. Posebno

priznanje je za vlogo Lize Doolitlove v predstavi Pigmalion v izvedbi Gledališča Belanskega iz Bohinjske Bele prejela Špela Elizabeta Soklič.

Od vseh pekrskih nagrad na letošnjem festivalu le ena ni šla na Gorenjsko, to je nagrada za naj komedijanta leta 2013, ki jo je prejel Sergej Dolenc iz Koroškega deželnega teatra Slovenj Gradec, in sicer za vlogo heroja Ljudskih množic.

Gregorju Čušinu lahko le iskreno čestitamo za izjemno režijo in mu želimo še veliko uspehov v prihodnje.«

Gregor Čušin

Ob tej priložnosti vsem nagrajenim gledališkim skupinam iskreno čestitamo. Kot zanimivost omenimo, da je v teh gorenjskih igalskih ekipah kar nekaj sodelavcev, ki prihajajo iz podjetja Acroni.

V obrazložitvi nagrade za najboljšo režijo, ki jo je dobil Gregor Čušin za komedijo Na slepo Norma Fosterja v izvedbi Ta bol' teatra KPD Josipa Lavtizarja Kranjska Gora, je predsednica strokovne žirije 9. festivala komedije v Pekrah Nada Sirk zapisala:

»GREGOR ČUŠIN je zrežiral romantično komedijo Na slepo s pretanjenim občutkom za igralce, dramsko predlogo, različne karakterje in razgibano mizansceno. Četverico igralcev je varno vodil skozi vse prizore in iz njih izvil filmsko realistično igro, izpiljeno v vsaki drobnii niansi, dozirano čustveno obarvano, minimalistično in prepričljivo v prezentaciji posameznih likov. Kot režiser ima Gregor Čušin enkratni posluh in zmožnost za delo z igralci. Uspelo mu je zabrisati meje – če so sploh kdaj obstajale – med

Še ena potrditev več, da imamo Gorenjci zelo dobra in uspešna ljubiteljska gledališča v državi. ●

amaterskimi in profesionalnimi igralci. Po njegovi zaslugi so nas vsi štirje interpreti povsem prepričali. Sledili smo jim v različnih razpoloženjih in situacijah, njihove usode so se nas dotaknile, kot bi bili naši bližnji, naši prijatelji. Nasmejali smo se situacijam in replikam, podanim tako doživeto, da je rampa – ki loči oder od dvorane – preprosto izginila. Iz že tako izvrstnega besedila je Gregor Čušin izvil vse, kar je bilo pravzaprav mogoče.

besedilo Mitja Jež, profesionalni trener in igralec pri OK Fužinar Metal Ravne
foto Jan Marin

ODBOJKARJI FUŽINAR METALA RAVNE PONOVRNO MED PRVOLIGAŠI!

Ravne na Koroškem so bile že od nekdaj odbojkarsko mesto, saj se odbojka tu igra že od leta 1928 dalje. Med drugim je bil Odbojkarški klub (OK) Fužinar leta 1998 tudi državni in pokalni prvak Slovenije. Po tem zgodovinskem uspehu pa je odbojka na Ravnah postopoma padala vse nižje, saj so se v klubu začele pojavljati tudi finančne težave in s tem odhodi igralcev iz kluba. Sledilo je obdobje selitve iz prve v drugo ligo ter obratno. Po sezoni 2006/07 pa bomo na Ravnah lahko ponovno spremljali prvo ligo. Članska ekipa Fužinar Metala Ravne se je namreč s prvim mestom v 2. DOL neposredno uvrstila v prvo ligo!

- Dobro razpoloženi zmagovalci: spodaj z leve proti desni: Matej Prikeržnik in Jure Jež, zgoraj z leve proti desni: Matej Tomaž, Mitja Jež, Denis Valentan, Rok Abraham, Žiga Bogataj, Samo Stravnik, Jure Kasnik in trener Bojan Ivartnik; manjkata: Peter Šavc in Tilen Mlinar

Uspešno sezono je ekipa Fužinarja odigrala tudi v pokalnem tekmovanju, saj smo v prvi osmini finala izločili prvoligaša GO Volley in se uvrstili med osem najboljših ekip. Ta rezultat pa bi bil brez pomena, saj je bil glavni cilj sezone končati drugo ligo na prvem mestu. Končati sezono s skupaj vsega štirimi porazi in kar 19 zmagami v celotni sezoni pa je nekaj neverjetnega, hkrati pa dokaz, da si je ekipa z dobrimi igrami priigrala in zaslužila prvo ligo. Vsekakor je treba poudariti tudi ponovno naraščanje števila mladih, ki trenirajo v klubu, tako da lahko v prihodnjih letih pričakujemo tudi mlajše igralce, ki se bodo začeli prebijati v člansko ekipo. Zaledje domačih igralcev je nujno za uspešno nastopanje na najvišjem nivoju, tega pa se v klubu seveda zavedamo.

Cilj kluba za naslednje sezone je postati stabilen prvoligaš. Ekipo, ki si je priigrala prvo ligo, bo klub poskušal zadržati, seveda pa bi brez okrepitev težko računali na uspešno sezono. Kakovost okrepitev bo seveda odvisna od višine proračuna, z glavo skozi zid tukaj ne gre. K uspehu pa lahko veliko pripomorejo koroška podjetja, kot denimo Metal Ravne, ki so pripravljena vlagati v šport. Že manjši finančni vložek v odbojko lahko veliko pripomore k boljšemu rezultatu. Zato bomo v klubu naredili vse, da odbojko obdržimo v prvi ligi, kamor zaradi tradicije in uspehov vsekakor spada! •

besedilo Ana Erjavec, sekretarka, PK Fužinar Ravne
foto Boštjan Erjavec, PK Fužinar Ravne

40. MEDNARODNI PLAVALNI MITING RAVNE 2013

V začetku marca je Plavalni klub (PK) Fužinar Ravne pod balonom mestnega kopališča na Ravnah na Koroškem uspešno izpeljal že 40. mednarodni plavalni miting Ravne 2013. Plavalni klub Fužinar, ki ga sponzorira tudi Metal Ravne, se je odrezal več kot odlično.

• Rekorderka mitinga na 200 m prosto – Anja Klinar v družbi z Mojco Sagmeister in Gajo Natlačen

• Zmagovalci prsnega sloga – Damir Dugonjić, Robert Vovk in Peter John Stevens

40. miting zapovrstjo je kot vedno predstavljal množično ter vrhunsko zasedbo najboljših plavalcev tudi v svetovnem merilu, na čelu s celotno slovensko reprezentanco, ki se je dan poprej vrnila z višinskih priprav v Španiji, ter mladinsko in kadetsko reprezentanco, ki sta se pripravljali na Ravnah. Tekmovanja se je udeležilo okoli 250 plavalcev iz Slovenije, Avstrije, Italije, Bolgarije, Srbije in Makedonije.

Med domačini so v bazen skočili tudi najboljši Fužinarjevi plavalci, predvsem pa so bili veseli nastopov Damirja Dugonjića, dobitnika sedmih medalj na evropskih in svetovnih prvenstvih.

Na tekmovanju so domači plavalci skupno osvojili kar 86 medalj, od tega 70 v mlajših kategorijah (23 zlatih, 26 srebrnih in 23 bronastih). Veliko Fužinarjevih plavalcev se je uvrstilo tudi v popoldanski finale, kjer so osvojili pet prvih, štiri druga ter sedem tretjih mest.

V mlajših kategorijah so se na prva tri mesta uvrščali: Alen

Kordež, Gaja Natlačen, Nika Golob, Nuša Erjavec, Maruša Mlinar, Aleksander Rupar, Gašper Oder, Diana Naglič, Zala Knez, Janja Britovšek, Urška Živič, Gal Kordež, Matija Može, Dejan Šteharnik, Janja Šegel, Janja Jamšek, Mojca Hancman, Urška Hancman, Sara Račnik, Neja Novak, Nina Vinšek, Lovro Knez, Jani Trbovšek in Blaž Novak.

V absolutni kategoriji so medalje osvojili: Damir Dugonjić, Mojca Sagmeister, Gaja Natlačen, Maruša Mlinar, Diana Naglič ter Aleksander Rupar.

Gaja Natlačen je v disciplini 1500 m prosto odplavala normo za mladinsko svetovno prvenstvo.

Med domačimi plavalci so pokale za seštevke dveh finalnih nastopov prejeli: za prvo mesto v moški konkurenci Damir Dugonjić (1698 točk), v ženski konkurenci pa Gaja Natlačen za drugo mesto (1588 točk) in Mojca Sagmeister za tretje mesto (1535 točk). •

besedilo Ivan Vušnik, vodja Mehanske obdelave Kovačnice, Metal Ravne

foto Ivan Vušnik, Metal Ravne

LOKOSTRELCA V LAS VEGASU

Lokostrelstvo je dinamičen in zanimiv šport za prav vse generacije, razvit je povsod po svetu. Že od nekdaj je bilo lokostrelstvo cenjena veščina. Od strelčevih spretnosti in natančnih zadetkov je bil odvisen razvoj generacij. Lokostrelstvo je predvsem zanimiv šport, ki združuje fizično moč in psihično stabilnost. Poleg samokontrole in spoznavanja naravnih zakonitosti prinaša izziv tudi optimalna nastavitve loka, puščic in dodatne opreme. Ob vsem tem pa boste spoznali nove prijatelje in doživeli nove pustolovščine.

Leta 1976 je bila v Mariboru ustanovljena Zveza lokostrelcev Slovenije. Trem ustanovnim klubom so se kmalu pridružili novi. Danes je v Sloveniji 37 aktivnih klubov s preko 1000 člani. Sam sem član Lokostrelskega društva (LD) Koroška, ki je bilo ustanovljeno leta 1991 in ima torej kar spoštovanja vredno tradicijo delovanja. Pohvalimo se lahko, člani LD Koroška namreč, tudi z evropskimi in državnimi prvaki, ki tekmujejo ali pa so tekmovali za naše društvo. V Sloveniji tekmujejo v enajstih različnih disciplinah s štirimi vrstami lokov. Organizirana so državna prvenstva, dvoranska liga in pokalna tekmovanja.

V našem društvu se nas večina odraslih članov ukvarja s 3D lokostrelstvom. Ker se ukvarjamo s panogo, ki je v bistvu simulacija lova, čakamo, kdaj se bo Slovenija uvrstila med države, kjer je oblika lova z lokom dovoljena in so lokostrelci enakopravni člani lovske zveze. Ampak to je že druga tema.

Včasih pa se člani odločimo tudi za udeležbo na kakšnem velikem mednarodnem tekmovanju, da začutimo utrip teh velikih tekem, srečamo velikane v tem športu, profesionalce, ki živijo od lokostrelstva, ali pa da preprosto doživimo neko novo izkušnjo v življenju.

Tako sva se z mojim klubskim kolegom in sodelavcem v Metalu Ravne, Matejem Ločnikarjem, odločila, da se udeleživa svetovnega pokala v dvoranskem lokostrelstvu, ki je potekalo med 8. in 10. februarjem v Las Vegasu, Nevada, ZDA. Prva in najvišja prepreka pri tej odločitvi je bila prepričati najine domače, da je za naju udeležba na tem tekmovanju nujna in življenjsko pomembna. Po predstavitvi vseh argumentov (tu mislim predvsem na prošnje in obljube, kaj vse bova postorila, ko se vrneva iz Vegasa, pa da tja greva tako samo zdaj in nikoli več) je končno padla tudi ta ovira. Naprej je bilo lahko.

Na tekmo je bilo prijavljeno preko 1700 lokostrelcev s celega sveta, iz Slovenije nas je bilo sedem. Zastopani so bili skoraj vsi tako imenovani Pro Staff lokostrelci, pa tudi ostali niso bili od muh, saj je samo v ZDA po nekaterih ocenah preko tri milijone lokostrelcev, in zamislimo si lahko, kako iz takšne mase zrastejo vrhunski strelci v za nas nedosegljivem številu.

▲ Avtor prispevka na liniji streljanja

► Streljanje v finalu v areni South Point

► Las Vegas ponoči

► Igralnica Bellagio

Tekmovanje je trajalo tri dni, potekalo pa je v hotelskem kompleksu South Point Hotel, Casin & Spa s preko 2160 sobami, areno in z drugo hotelsko, zdraviliško in igralniško ponudbo. Med zmagovalci so bili sami profesionalni lokostrelci. No, midva nisva zmagala. Pa ne zato, ker nisva profesionalca, ampak preprosto nisva bila dovolj dobra.

Kaj pa Las Vegas? Še vedno mesto sredi puščave, mesto neonskih luči, igralnic, instant porok ter tisočerihih sanj. Že na letališču, še preden prideš do kontrolne točke dokumentov, te pričakajo igralni avtomati. In to se ponavlja po vsem Vegasu, denimo v hotelih najprej igralni avtomati, potem recepcija, če hočeš do restavracije, moraš mimo igralnih miz in avtomatov.

Mestni očetje Las Vegasa so tudi izračunali, da so prihodki od obiska družin višji, kot pa če pride tja kockat samo oče. In zaradi tega sedaj na Stripu (glavni turistični del Las Vegasa) najdete vse za zabavo celotne družine, od raznih predstav s svetovnimi zvezdami kalibra Celine Dion, Elton John in podobnih do cirkuških zabav in zabavišnih parkov. Vse samo za to, da bi obiskovalci čim več denarja zapravili v igralnicah.

Za konec naj povem, da sem se tega obiska Las Vegasa zelo veselil, da je bila izkušnja enkratna, sem pa komaj čakal, da se vrnem domov. ●

besedilo Irena Lačen Benedičič, direktorica Gornjesavskega muzeja Jesenice (GMJ)**foto** Silvo Kokalj, GMJ

ZGODBE IN ZAKLADI IZ DOLINE ŽELEZARSTVA

Prav takšen je naslov novega promocijskega turističnega filma občine Jesenice, pri katerem je sodeloval tudi muzej.

- Na informacijskem portalu, ki stoji na trgu pred kasarno, srečamo Klaro in najdemo informacije o zbirkah Gornjesavskega muzeja Jesenice, razstavah in prireditvah.

- V veži kasarne nas sprejme Klara in povabi v domačo kuhinjo.

Obisk Jesenic bo za mnoge zanimiv prav maja, ko po pobočjih Karavank vzcveto edinstvene narcise, ki jim domačini pravijo ključavnice. Ime so dobile po zaklenjenem pelodu, ki naj bi prisilil marljive čebele k nedeljskemu počitku pri nabiranju medu. Snežno bele, krhke lepoticice običajno maja pobelijo travnike od Plavškega Rovta, Planine pod Golico, pobočij pod Golico do Javorniškega Rovta. Narava je tukajšnje kraje obdarila z značilno alpsko podobo, marljivi ljudje pa prav tu že generacije razvijajo po vsem svetu znane jeklarske izdelke.

Toda, kdor hoče doživeti zgodbo Jesenic, mora prisluhniti Stari Savi, fužinarskemu naselju, kjer se je dan in noč, noč in dan vse od sredine 16. stoletja pridobivalo najboljše jeklo. V tem najstarejšem železarskem središču je zrasel

- ▶ S premikom lesene makete plavža po maketi Jesenic lahko raziskujete zgodovinske posebnosti mesta Jesenice z železarskimi obrati.

- ▶ "Časovni trak", ki nas vodi skozi zgodovino železarstva, je še posebno zanimiv za mlade obiskovalce.

tudi železarski muzej. Večstoletna zgodba železarstva je prepredena z dosežki, muzej pa pred našimi očmi pričara vzdušje prejšnjega stoletja, ko je železarno vodila Kranjska industrijska družba. Ta se je z izumom 37-odstotnega feromangana zapisala med svetovne inovatorje z zlato medaljo s svetovne razstave na Dunaju leta 1873.

Vse to, prepleteno s Klarino pripovedjo, vam ponujamo z obiskom muzeja – Stare Save.

Družina devetletne Klare je sredi tridesetih let prejšnjega stoletja prišla po priložnost za boljše življenje na Staro Savo. Klarin oče je z močnimi rokami in jekleno voljo dobil službo v železarni. Mala Klara pa je odtlej z brati in sestrami živela v ka-

sarni – delavskostanovanjski hiši, kjer je danes rekonstrukcija delavskega stanovanja. Skupaj z drugimi družinami – »kasarnarji« – je očetu vsak dan nosila malico. Kako in kje je živela ter kje je delal njen oče, boste izvedeli z novo multimedijko predstavitevijo Stare Save.

Priti na Jesenice pomeni spoznati tradicijo železarstva, ki se od fužinske Stare Save prepleta s športnim, kulturnim ter z ustvarjalnim duhom, in podoživljanje železarskih zgodb, ki nas bodo popeljale skozi nešteta doživetja in pripeljala pred gostoljubna vrata. Za skupine je ogled mogoč tudi izven urnika. Več o naših dejavnostih na www.gornjesavskimuzej.si ali po e-pošti info@gornjesavskimuzej.si. ●

besedilo Mirko Osojnik, samostojni muzejski strokovni sodelavec, Koroški pokrajinski muzej – Muzej Ravne na Koroškem
foto Fototeka Koroškega pokrajinskega muzeja – Muzeja Ravne na Koroškem
vir zapisi v rubrikah Koroškega fužinarja (1951-1952)

O STARI JEKLARNI – PA O NOVI AMBULANTI, BARAKAH IN DELAVSKIH HIŠICAH V GUŠTANJU

Stara »fabriška« jeklarna kljub kakovostnemu jeklu, ki ga je proizvajala, leta 1951 ni mogla več veljati za sodoben železarski obrat. Stara topilnica jekla je v primerjavi z novo jeklarno, ki je nezadržno rasla, bila zelo majhna, tesna in preprosta.

Nekdo, ki je v naglici prišel iz drugega obrata, niti ni mogel takoj videti, kje je pravi vhod v to nizko halo. Prav zaradi te tesnobe je v njej nenehno vladal nekakšen urejen nered. Inženir Milan Dobovišek se je vseh teh slabosti stare jeklarne dobro zavedal, zato je v Koroškem fužinarju zapisal, da se naši jeklarji kljub stari hali dobro zavedajo dejstva, da kakršen je videz livne jame, takšna je tudi proizvodnja topilnice.

Proizvodnja tega majhnega in zastarelega obrata pa je bila v resnici še vedno na nivoju, saj je proizvajal kakovostna jekla. Stara martinovka je bila še vedno sposobna izdelati vrsto kvalitetnih jekel, pri tem pa so, žal, jeklarji porabili preveč materiala, ki je bil zelo drag, saj ga je bilo zvečine treba uvažati. Proizvodnja se torej na tak način ni mogla poceniti in nikakor ni mogla jeklarjev pripeljati na zeleno vejo. Tudi mala elektropeč je bila še vedno zelo solidna. Četudi je bila po velikosti med zadnjimi v državi, je po uspešni proizvodnji še vedno bila med prvimi. Vodilni železarski strokovnjaki

ki so ugotavljali, da razen pri nekaterih nikljevih jeklih sploh ni bilo težav v proizvodnji. Hitrorezno jeklo stare jeklarne je bilo še vedno zelo dobro, prav tako pa so bila odlična pomembna nizko legirana konstrukcijska krom-molibdenska jekla, za katera se je v teh časih najbolj zanimala jugoslovanska ljudska armada.

Ker je bilo maja 1952 že predvideno odprtje nove, moderne jeklarne, so železarski strokovnjaki za naslednje leto z gotovostjo napovedali proizvodnjo cenejšega in kakovostnejšega jekla. Tako bodo torej lahko naši jeklarji v naslednjem letu pocenili proizvodnjo jekla, hkrati pa znižali izmeček in še izboljšali kvaliteto. To pa bodo lahko storili le v primeru, če bodo kljub temu, da bodo delali v novih prostorih, upoštevali tudi vsa osnovna pravila problematike in opravil vsakega jeklarja, še posebno pa tudi jeklarskih mojstrov in topilcev. Upoštevanje teh pravil – tako strokovnjaki – pa bo ob novih elektropečeh sestavni del temeljne naložbe za uspešno in svetlo prihodnost guštanjskih fužin.

▲ Pri delu v stari fabriški livarni (1950)

▲ Staro se umika novemu – gradili bomo novo jeklolivarno! (1952)

▲ Gradisove barake ob novi ambulanti (1951)

▲ Nove delavske hišice ob Suhi (1951)

Leta 1951 je prvi sneg v Guštanju hitro pobelil okolico in zagnil sledi pospešene gradnje in obnove. Z drobnimi belimi kristali je prekril tudi ravnico ob Suhi, kjer je zrasla nova ambulanta.

Po dolgotrajnih zapletih in prekinitvah so stavbo leta 1951 le dogradili in jo že 1. maja svečano predali plemenitemu poslanstvu. Prizidek na južni strani nove ambulante pa je ostal nedograjen. V tem času je kronično primanjkovalo posojil, zato je takratni Okrajni ljudski odbor nedograjeno stavbo leto pozneje odstopil krajevni reševalni postaji. Takratni guštanjski zdravnik dr. Anton Novak je leta 1952 v Koroškem fužinarju obrazložil nastanek, pomen in namen nove ambulante. Na kratko: potrebovala jo je hitro razvijajoča se »fabrika«; potrebovale so jo družine železarjev ... Od začetka v ambulanti še ni bilo luči ne tople vode pa tudi centralna kurjava še ni bila dokončana. Proti koncu leta pa je ambulanta že premogla v pritličju dve zdravniški in zobno ordinacijo, za čakalnico pa je bil namenjen prostrani hodnik. Desno so bile sobe za ležeče bolnike s sobo za bolničarke. V nadstropju pa so uredili sobo za steriliziranje

obvez, sobo za fizikalno terapijo, šok sobo, malo operacijsko sobo, laboratorij ter rentgensko sobo s temnico.

Tik ob novi ambulanti so v tem letu zrasle številne lesene barake. Zgradilo jih je podjetje Gradis, da so lahko v njih našli prostor zidarji in drugi mojstri gradbene obrti. Menda so jih tako uredili, da v majhnih in ličnih sobicah skoraj nič več ni »dišalo« po barakah, kar 22 mladih družin pa je imelo za tisti čas dokaj solidno streho nad glavo. Aprila 1951 so v Guštanju ustanovili stanovanjsko zadrugo, ki je ponudila nekaj posojil na leto. To možnost so z veseljem izkoristili tisti, ki so želeli zgraditi lastno hišico. Najprej so zrasle tri za novo ambulanto. Druge tri so vzniknile ob Suhi, tam, kjer je pot zavila proti Šratneški žagi. Kar pet hišic pa je že bilo pod streho ob Hotuljski cesti, nad nekdanjim »tajhtom«, ki je še kako leto poprej nudil brezplačne večerne žabje koncerte. Kraj se je torej še vedno nezadržno širil in v vseh letnih časih živahno utripal pod košato Uršljo goro ... ●

▲ V Guštanju je zrasla nova ambulanta (1951).

besedilo Milan Škaфар, obratni inženir I v Valjarskem programu, Metal Ravne

foto Milan Škaфар, Metal Ravne

SOCOTRA, SKRIVNOSTNI OTOK

1. del

Socotra (otok dolžine 140 km in širine okrog 40 km) je del Republike Jemen. Sestavlja jo arhipelag v Indijskem oceanu, ki leži 240 km vzhodno od Afriškega roga in 380 km južno od Arabskega polotoka.

▲ Razgibano, malo »pijano« je že tisočletja

▲ Jutra so hladna, tudi do 0 stopinj, pa kljub temu prečudovita.

Na Socotro smo poleteli iz Benetk in Dubaja ter pristali na letališču v Sani, ki je tudi glavno mesto Jemna. Vojaki, policisti, cariniki in drugi uniformirani uslužbenci – nekateri so imeli velike »bule« v licih – so nas dobesedno stekleno gledali. Velika večina prebivalcev Jemna namreč žveči liste kate, ki jih po več ur drži v ustih v obliki velike kepe, iz katere se počasi sproščajo narkotične snovi. Jemen je edina država na svetu, kjer je ta narkotična rastlina legalizirana.

Carinske formalnosti je večina hitro opravila. Zadeva se je ustavila, ko sem prišel na vrsto jaz. Carinski uslužbenec je dal moje dokumente brez razlage na stran, ne da bi jih pogledal, in nas pustil čakati skoraj dve uri.

JEMEN

Na potovanju smo lahko spoznavali tudi značilnosti Jemna. Higijenske razmere so slabe, stranišča zelo umazana, smeti vsepovsod, skratka higijenski in tudi drugi civilizacijski standardi so pri njih popolnoma drugačni od naših. Ljudje so drugače prijazni, nevsiljivi in veseli redkih turistov, ki zaidejo v njio-

vo državo. Jemen je poznan kot najbolj ortodoksna arabska država, kjer je še do nedavnega veljalo šeriatsko pravo – vse ženske so zakrite, moški lahko imajo štiri žene, povprečna družina pa ima osem otrok. Fotografiranje otrok in žensk je strogo prepovedano.

Pred dvema letoma so imeli v Jemnu oboroženo revolucijo. To se še vedno vidi, saj je veliko zgradb poškodovanih. Stari del Sane je, vsaj zame, eno izmed najlepših mest na svetu in sodi tudi med kulturno dediščino Unesca. Visoke večnadstropne zgradbe so grajene iz kamnja in nežgane opeke. Starost nekaterih ocenjujejo na več tisoč let. Hiše se ne smejo prodati tujcem niti domačinom, ki ne živijo v tem delu mesta. Predkupno pravico ima sosed. V hiši sicer živi več generacij, tako da so se za nove rodove hiše nekdanj kar dozidale, kar pa je sedaj zaradi varnosti prepovedano. Največji vtis naredijo ornamenti in z vitrajmi okrašena okna v barvnem steklu.

Hotel, v katerem smo prespali, je bil kot pravljica iz 1001 noči. Malo načičkan z mnogimi orientalskimi dodatki, stene vse rahlo krive, zaobljene, skratka nežne. In taka je tudi zuna-

▲ Starost Zmajevih dreves ocenjujejo na 1500 let. Ker so kože povsod, mladih dreves skoraj ni.

▲ Fedinhen in ena od lepot Socotre

▲ Kdo pravi, da so za razigranost potrebne brezštevilne igrače?

▲ Debelost je lahko včasih tudi prednost ....

nja podoba celotne stare Sane. Drugi dan smo si ogledali še mošejo, ki je menda največja na svetu. Sprejme 45.000 ljudi, je zelo bogato opremljena in nekako ne spada sem, saj je veliko nasprotje revne Sane.

SKRIVNOSTNI OTOK

Bogastvo Socotre so ljudje izkoriščali že pred več kot 5000 leti, ko so ladje z dišavami, kadihom in miro redno oskrbovale templje in svetišča starega Egipta in Jeruzalema, grške države, kasneje pa tudi Benetke in Rim. Zmajeva kri je bila vso zgodovino otoka eden najbolj skrivnostnih proizvodov Socotre. Brez nje ni bilo ne alkemije, ne magije, ne zdravil starega in srednjega veka.

Otok je od celine ločen že okrog sedem milijonov let in več kot 30 odstotkov vseh tamkajšnjih organizmov je endemičnih, kar pomeni, da ne uspevajo nikjer drugje na svetu.

Številna stoletja je bil otok skorajda pozabljen, dokler ni na njem škotski botanik Balfour leta 1880 nabral okoli 500 rastlin, med katerimi je bilo do takrat neznanih kar 200 vrst.

Socotra je danes eden izmed zadnjih izoliranih otokov na svetu. Otok je ostal pozabljen in skrit pravzaprav do leta 2008, ko ga je Unesco razglasil za biosferni rezervat vsega človeštva in ga s tem uvrstil na sam vrh seznama svetovne naravne dediščine.

Osrednji del otoka je apnenčasta planota, polna kraških jam s čudovitimi stalaktiti in stalgmiti. Najvišji del otoka gradi granitna kamnina, ki jo oblikuje gorovje do višine 1700 m. Otok oblivajo tri morja: Rdeče morje, Arabsko morje in Indijski ocean, ki so ustvarili obalne ravnice, poznane po belem apnenčastem pesku.

Podnebje je suho puščavsko z močnimi vetrovi in redkimi padavinami. Življenje otoka je med letom razdeljeno v dve obdobji. Od oktobra do aprila je več padavin in vlaga otoškim rastlinam omogoča bujen razvoj ter cvetenje. Drugi del leta pa je zelo vetroven, vroč – tudi do 50 °C, z zelo divjim in razburkanim morjem, tako da je od junija do septembra otok praktično nedostopen. ●

(Op. p.: Nadaljevanje potopisa sledi v naslednji številki.)

besedilo Melita Jurc, prevajalka, Metal Ravne

foto Arhiv Metala Ravne

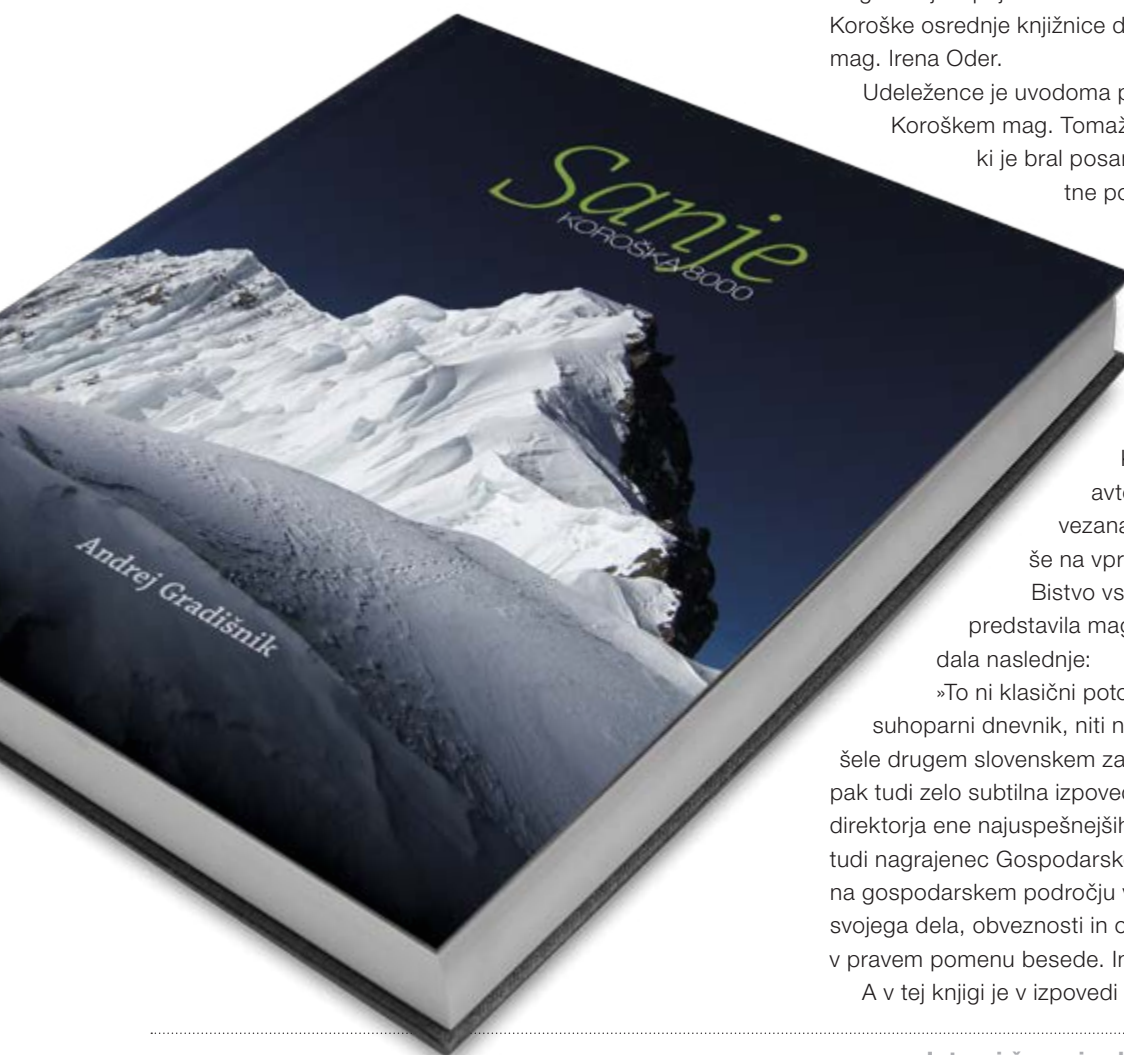
vir Sanje, Koroška 8000

KNJIŽNI PRVENEC ANDREJA GRADIŠNIKA

»Sanje nič ne stanejo, nikogar ne prizadenejo in vsem so dovoljene.«

3. aprila 2013 je luč sveta ugledal knjižni prvenec Andreja Gradišnika z naslovom *Sanje, Koroška 8000*, ko je svojo knjigo predstavil širši javnosti v Glasbenem domu na Ravnah. V knjigi je opisan smel vzpon odprave Koroška 8000 na 8051 m visoki Broad Peak brez uporabe umetnega kisika, v njej pa so poleti 2012 sodelovali koroški alpinisti: Grega Lačen – vodja odprave, Ludvik Golob - Iki, namestnik vodje, Matej Flis, Sašo Prosenjak, Tadej Zorman, Jurij Gorjanc in Andrej Gradišnik.

Dogodek je v prijetnem vzdušju povezovala direktorica Koroške osrednje knjižnice dr. Franca Sušnika mag. Irena Oder.

Udeležence je uvodoma pozdravil župan Občine Ravne na Koroškem mag. Tomaž Rožen, nato pa je Jurij Berložnik, ki je bral posamezne odlomke iz knjige, prisotne popeljal skozi celoten tok dogodka – od ideje, napornih priprav preko osebnega doživljanja vzpona do končnega cilja – vrha dosanjanega osem-tisočaka. V predstavitvi so sodelovali še lektorica knjige Marta Krejan, prof., in Andrej Knez, ki je knjigo oblikoval, ter avtor, ki je najprej odgovarjal na povezana vprašanja moderatorke, nato pa še na vprašanja občinstva.

Bistvo vsebine prvenca pa je najbolje predstavila mag. Irena Oder, ki je o knjigi povedala naslednje:

»To ni klasični potopis poti do osem-tisočaka, niti suhoparni dnevnik, niti ni samo pripoved o dogodku o šele drugem slovenskem zavzetju tega osem-tisočaka, ampak tudi zelo subtilna izpoved človeka, ki ga poznamo kot direktorja ene najuspešnejših slovenskih družb, človeka, ki je tudi nagrajenec Gospodarske zbornice Slovenije za uspehe na gospodarskem področju v letu 2012, človeka, ki je zaradi svojega dela, obveznosti in odgovornosti prav gotovo 'garbač' v pravem pomenu besede. In racionalist.

A v tej knjigi je v izpovedi pred nami Andrej Gradišnik z

• Še posvetilo v knjigo Sanje za sedanje in nekdanje sodelavce ...

vsemi dilemami, veliko ljubeznijo do svoje družine – kot človek, ki si sicer neizmerno želi uresničiti mladostne sanje, a se hkrati zaveda, kako egoistično je to, saj od svojih dragih in sodelavcev zahteva veliko podporo. A je hkrati dovolj odgovoren, da si reče, da ne bo šel, kot je velikokrat za alpiniste značilno – vsaj dokler bo lahko sam odločal – preko roba. Svojo pripoved je razdelil na 12 poglavij. Njihova poimenovanja so večinoma enopomenska in napovedujejo dogajanje. Pripoved razbije z osmimi refleksivnimi vložki, ki jih oblikovalec še posebej zanimivo oblikovalsko izpostavi.

Pripoved je tekoča in živa, popestrijo jo narečni in pogovorni vložki članov odprave. Andreju Gradišniku uspe po maniri dnevnika skozi prvoosebnega pripovedovalca kronološko

predstaviti pomembno koroško odpravo na osemtisočaka. Že kar mističnega alpinista, kot jih imamo običajni bralci v očeh, postavi na tla tik pred nami. To je tudi zgodba o velikem in brezpogojnem prijateljstvu. Pripoved je polna zanimivih podrobnosti o potovanju v drugačen svet.

Sanje, ki so se po tridesetih letih Andreju uresničile, so res ekstremne in za večino neuresničljive, a če pustimo vnmarnujne psihofizične danosti, so velika želja, vztrajnost, premišljen pristop in samodisciplina prava kombinacija uspeha.

S svojim prvencem je avtor lepo počastil spomin na svoje prijatelje, ki so za vedno ostali v gorah: Igorja, Vlada, Franca, Duša, Meha in Kolčna.« •

PTIČJI ŠPIK

Če ob vodi nosiš kosti svoje,
ob reki, potoku, tam nekje,
tam nekdo »cric-cric« póje.
Kdo bi to bil? Le kdo to ve?

Kosa, tega vsi poznamo,
ki drugače póje kakor ta,
toda kaj pa tule imamo?
To je ptič, ki plavati zna.

Povodni kos se njemu reče,
ki ob vodi le živi,
in morda le z malo sreče
ga videl bodeš tudi ti.

Sredi vode, tam na skali
se priklanjaj hiti.
Lepo vzgojen je ptiček mali,
za glasbo mu voda žubori.

Kar naenkrat pa poskoči,
se v vodo potopi,
žuželke iskat' se odloči,
on na dnu struge preživi.

Nad njim voda je deroča,
po dnu pa kos naš koracá,
ne moti ga ta mrzla móča,
vodnih žuželk poln kljun ima.

Že mislim, da se je utopil,
petnajst sekund ga iz vode ni.
Po dnu se večkrat je prestopil,
vmes vodni živelj nalovi.

Še Anja Klinar tako ne plava
kakor tale droben ptič.
Nič medalj, ni mar mu slava
in na računu nima nič.

Nad potokom, tam pod mostom
kroglasto gnezdo si zgradi,
nedostopno tujim gôstom,
roparjev tam skoraj ni.

Pri drugih ptičih se dogaja,
da so samci lepši od samic.
Tu samec s spretnostjo osvaja,
dovolj je zvánec, nežen klic.

Ona barve je enake,
se med seboj ločiti ju ne dá.
Ker navade ima prav take,
le pèti kot on lepo ne zna.

Kjer tega kosa boste opazili
(tega bo žal čedalje manj),
to vodo boste lahko pili.
Je le čista voda dobra zanj.

Zato čuvajmo te naše vode,
da bodo čiste, brez odplak!
Od tega odvisne naše so usode!
Eh, pa saj to ve že (skoraj) vsak. ●

Moške oči so popotnik,
ki se rad spočije na ženskih oblinah.

Seks za ženinim hrbtom še ne pomeni prešuštva.

Tudi kratek stik lahko dolgo traja.

Več daš plina, več ti dajo vetra.

Ženske so edine kmetice, ki tudi bike lahko dobro molzejo.

Tajkun je človek, ki se je za nepoštena
dejanja pošteno namučil.

KARIKATURA

avtor Boter Špik

SMEH JE POL JABOLKA

Narava je edina knjiga,
ki na vseh listih ponuja veliko vsebine.
Johan Wolfgang Goethe

Obstaja izvrsten učitelj, če ga razumemo: to je narava.
Heinrich von Kleist

Če bi narava imela toliko zakonov, kot jih ima država, ji še
sam bog ne bi mogel vladati.
Ludwig Börne

Sreča – to je biti z naravo, jo gledati in z njo govoriti.
Lev Nikolajevič Tolstoj

MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ

AVTOR: DRAGO RONNER, ACRONI	ŽGANA PIJAČA IZ PELINA IN JANEŽA	PLITVA ZAREZA	AMERIŠKA IGRALKA MACGRAW	ODRASEL SAMEC GOVEDA	JUNAK ENEIDE	PRIPADNIK SCITOV	FOTELJU PODOBEN SEDEŽ ZA VEČ OSEB	NEM.-FR. PESNIK IN KIPAR (HANS/JEAN)	ONEIDA JE SORTA KROMPIRJA.	SLOVENSKI PISATELJ (JAKOB)	PRIPADNIK TATAROV	ZIMSKO- ŠPORTNO SREDIŠČE NA ŠVEDSKEM	SEVERNO- AMERIŠKI PLES STEP	SEZNAM IMEN	STRANSKI POGANJEK LESNATIH RASTLIN	NAŠ TELOVADEC DIMIC
OKRAS V ARABSKEM SLOGU									VRATNICA PRI NOGO- METNEM GOLU							
BALINAR									ŽGANI SLADKOR SLOVENSKI GEOGRAF (SIMON)							
ZAČETEK PORTUGAL- SKEGA PREGOVORA																
IZTOK ČOP			POVEČANJE HITROSTI NA ČASOVNO ENOTO	OČE OSEBNI ZAIMEK				VRTNA SENČNICA STAR IZRAZ ZA VRV				ČEBELI PODOBNA ŽUŽELKA	REKA NA TAJSKEM PODZEMNA ŽELEZNICA			
RIMSKI PISATELJ, NEPOTA						ZNOJ URADNO SPOROČILO JAVNOSTI				CIGANI					EMIRAT OB PERZIJ- SKEM ZALIVU	IZDELOVA- LEC ČELAD
NASELJE NA PAŠMANU					ŠPRANJA EGIPČANSKI BOG SONCA					NEPROFE- SIONALEC	ORODJE ZA SEKANJE GRŠKI SIR					
ADRAŠ JE VRSTA HRASTA.	PLOD STROČNIC	PLAVALKA ISAKOVIČ PEVKA VRČKOVNIK					NEKDANJI PALESTIN. POLITIK (JASER) GLINA								BOJAN EMERŠIČ VRSTA HRASTA, ČRNKA	
SIPEK PESEK				BOGOVI V GERM. MIT. NEKD. KEN. TEKAČ (MIKE)				JUNAŠKA PESNITEV	MARTINA ERTL ŠPANSKI SLIKAR (SALVADOR)			ŠPANSKI NOGOMETAŠ SOSED IRANA				
KONEC PREGOVORA																
KUHALNIK					VRSTA JELENA, DAMJAK DARE ULAGA									ST. ENOTA ZA DOZO SEVANJA KAREL OŠTIR		
BOLJŠI KROMPIR DOMAČE SORTE							VZKLIK NA BIKO- BORBAH				EDINA JORDANSKA LUKA					
KAKTEJA							GOSPOD V ANGLEŠKEM OKOLJU				NAŠ NEKDANJI SMUČAR (JURE)					